

Nota zienswijzen en adviezen ontwerp-besluiten Windpark Eemshaven West

(vastgesteld door Gedeputeerde Staten << datum>>)
24 augustus 2022

Inleiding

Van 21 april tot en met 1 juni 2022 hebben de ontwerp-besluiten en het milieueffectrapport (MER) voor het voor Windpark Eemshaven-West ter inzage gelegen. De procedure heeft betrekking op het voornemen tot het oprichten van een windpark van 16 windturbines op de locatie Eemshaven-West in de gemeente Het Hogeland. Op de procedure is de rijkscoördinatieregeling van toepassing.

Daarbij is eenieder in de gelegenheid gesteld zienswijzen in te dienen en zijn adviezen ingewonnen.

Op 12 mei 2022 is een inloopbijeenkomst georganiseerd in Hotel Ekamper in Roodeschool, waarbij de gelegenheid is geboden tot het indienen van zienswijzen.

Het windpark wordt gerealiseerd in het gebied Eemshaven-West in de gemeente Het Hogeland. Dit gebied is in de Omgevingsvisie provincie Groningen 2016-2020 en in de Omgevingsverordening provincie Groningen 2016 aangewezen als "Concentratiegebieden grootschalige windenergie". Het ter inzage leggen van de NRD in 2020 was de eerste stap in het proces om te komen tot het windpark.

In totaal zijn 15 zienswijzen ontvangen.

nr	datum	bijlage
1	schriftelijk 12 mei	nee
2	email 9 mei 9.40 uur	nee
3	email 15 mei 11.01 uur	nee
4	email 16 mei 8.49	nee
5	email 24 mei 23.03	nee
6	email 25 mei 14.23	ja
7	email 25 mei 20.36	nee
8	email 29 mei 18.28	ja
9	email 30 mei 15.10	ja
10	email 30 mei 16.07	ja
11	email 30 mei 17.19	ja
12	email 30 mei 19.04	ja
13	email 31 mei 12.14	ja
14	email 31 mei 17.29	ja
15	Email 1 juni 2022	ja

Daarnaast is een advies ontvangen van de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.).

De zienswijzen en adviezen zijn hieronder samengevat en voorzien van een reactie. In de laatste kolom is aangegeven of de zienswijzen aanleiding geeft tot aanpassing van de voorgenomen besluiten. Waar dat het geval is, is kort aangeduid welke aanpassing is gedaan.

Deze Nota van Zienswijzen wordt gezamenlijk met de voorgenomen besluiten aangeboden aan Provinciale Staten, zodat deze kan worden betrokken bij de overwegingen. De Nota van Zienswijzen wordt tevens verzonden aan de indieners van de zienswijzen.

In de beantwoording wordt veelvuldig gebruikt gemaakt van een aantal afkortingen, deze staan voor:

NRD: Notitie Reikwijdte en Detailniveau

MER: Milieueffectrapport

PB: Passende Beoordeling

Wro: Wet Ruimtelijke Ordening

Barro: Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

NNN: Natuurnetwerk Nederland

POV: Provinciale omgevingsverordening

RIVM: Rijksinstituut voor volksgezondheid en Milieu

WHO: World Health Organization

MW: Megawatt

ZIENSWIJZEN

Zienswijze 1 (schriftelijk tijdens informatieavond).				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
1.1	1	Indiener wijst op de mogelijkheid tot stilzetten windmolens dicht bij de dijk in het voorjaar bij zuidoostenwind. Dit is goed te voorspellen en dus in het plannen. Van eind maart tot half mei trekken met zuidoostenwind honderden bruine kieke-dief en ook torenvalk via de dijk naar het noorden. Zie telgegevens geleverd aan Bureau Waardenburg en ook verwerkt in Natuurtoets.	De stilstandvoorziening is voorgeschreven ten behoeve nachttrekkende (zang)vogels. De bruine kieke-n-dief en de torenvalk trekken vooral overdag. Dit betekent dat stilstand in ieder geval plaatsvindt tijdens nachten waarvoor een intensieve vogeltrek op rotorhoogte wordt voorspeld.	Nee
1.2	1	Indiener doet de suggestie om eventueel de eerste jaren als de windmolens er staan de roofvogelvliegroutes te monito-ren.	Onderdeel van de Wnb-vergunning is monitoring van (trek)vogels gedurende een periode van 2 jaar vanaf het moment van volledige inbedrijfstelling van het windpark. Hiertoe dient 6 maanden voorafgaand aan de operationele fase een monitoringsprotocol ter goedkeuring aan de provincie worden voorgelegd. Mogelijk dat op basis van de monitoring van vogels ook iets kan worden geconcludeerd over roofvogelroutes. De exacte invulling van het monitoringsprotocol zal echter t.z.t. worden bepaald.	Nee
1.3	1	Indiener verzoekt om bij aanleg/ onderhoud rijpaden naar windmolens toe te zien op ecologisch beheer van bermen. Dat kunnen mooie insectenbronnen worden in de kale landbouwvolder. Goed voor al aanwezige broedende graspie-pers, gele kwikstaarten en dekking voor jonge kievieten	Wij danken u voor uw suggestie. De inrichting van bermen langs onderhoudswegen maakt geen onderdeel uit van de voorliggende besluitvorming. Het betreft een uitvoeringsvraag die vooralsnog niet aan de orde is. Er is op basis van de besluiten ook geen noodzaak of verplichting om ecologische bermen aan te leg-gen. Desondanks is initiatiefnemer voornemens om waar zinvol en mogelijk bij te dragen aan aanvullende ecologische toepassingen die meerwaarde opleveren voor het gebied. Dit betreft echter maatwerk en zal later uitgewerkt worden.	Nee

Zienswijze 2 (per email).				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
2.1	1	Indieners gaan in op het voortraject en de gesprekken over de financiële compensatie voor omwonenden. Indieners plei-ten voor een eerlijke verdeelsleutel voor de compensatie. Indieners verwijzen naar de zichtbaarheid van het windpark en de rode verlichting. Indieners vrezen dat hun woning onverkoopbaar is zonder een goede compensatieregeling.	Deze zienswijze heeft geen betrekking om de voorgenomen besluiten, maar over de (financiële) vergoeding. De voorgenomen besluiten zijn in overeenstemming met het beleid van de provincie. Voor het aspect van de verlichting wordt verwezen naar de reactie bij zienswijze 3.1	Nee

Zienswijze 3 (per email)				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
3.1	1	Indieners maken zich zorgen over de rode lampen op de windturbines. Indieners vragen of er een systeem komt dat de lampen alleen aanschakelt als er een vliegtuig in de buurt is.	Volgens de huidige richtlijnen moeten de windturbines zijn voorzien van rode obstakelverlichting. Er wordt gewerkt aan regelgeving om systemen mogelijk te maken die ervoor zorgen dat de verlichting wordt aan-gezet als er een vliegtuig in de buurt is. De provincie Groningen is daarbij betrokken en ondersteunt de ontwikkeling. Het is de bedoeling dat, als dit wettelijk mogelijk wordt gemaakt, dit systeem ook wordt toe-gepast op de windturbines van windpark Eemshaven-West. De planregels geven daartoe de mogelijkheid. In de anterieure overeenkomst tussen de provincie en de initiatiefnemers is hierover een bepaling opgeno-men.	Nee

Zienswijze 4 (per email)				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
4.1	1	Dit betreft een advies van de veiligheidsregio Groningen. De adviseur stelt dat het risico van de windturbines adequaat is onderzocht en dat er daarom geen inhoudelijke aanleiding is voor een advies.	Dit advies wordt betrokken bij de besluitvorming.	Nee

Zienswijze 5 (per email)				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
5.1	1	Indieners hebben als inwoners van Oudeschip veel overlast ervaren van de aanleg van het windpark Oostpolder. Indie-ners geven aan dat hun zienswijze er op is gericht de inwoners van Valom e.o. te vrijwaren van de overlast in de aanleg-fase	Deze toelichting wordt voor kennisgeving aangenomen. In de omgevingsvergunning zijn maatregelen opgenomen om de hinder en overlast in de aanlegfase zo veel als mogelijk te beperken.	Nee
5.2	1	Indieners geven aan dat goed moet worden nagedacht over de (bouw)wegen naar de windturbines. Zwaar bouwverkeer over (smalle) landwegen moet worden voorkomen, ook vanwege de verkeersveiligheid.	Ten behoeve van de aanlegfase zal verschillend bouwverkeer gebruik moeten maken van wegen in het gebied. De benodigde routes en inzet van materiaal zal t.z.t. gezamenlijk met de aannemer en betrokken overheden worden bepaald en afgestemd. Het voorkomen van hinder is daarbij een uitgangspunt. E.e.a zal onderdeel uitmaken van de verkeers- en vervoersplannen die ten behoeve van de uitvoering opgesteld worden.	nee

5.3	1	Bij de aanleg van het windpark Oostpolder is veel geluidoverlast ontstaan door verkeer over rijplaten.	Voor de aanleg van het windpark wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van bestaande wegen of wegen die permanent zullen worden aangelegd. Het gebruik van rijplaten en de hinder die daar potentieel vanuit gaat zal derhalve zoveel mogelijk worden voorkomen. Dit zal tevens onderdeel uitmaken van het verkeers en vervoersplan dat ten behoeve van de uitvoering opgesteld zal worden.	Nee
-----	---	--	--	-----

Zienswijze 6.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
6.1	2	Indieners zijn mede-initiatiefnemers voor het windpark EHW. Onder verwijzing naar het lange voortraject, het draagvlak in de omgeving, de recente aandacht voor verduurzaming en hoge energieprijzen en de eisen die banken stellen bij het financieren van windprojecten en het belang van de subsidieverlening verzoeken de indieners de vergunning zo snel mogelijk, doch uiterlijk 6 juli te verlenen.	Deze zienswijze gaat niet over de inhoud van de te nemen besluiten, maar over de planning van de besluitvorming. We streven naar een vlotte afhandeling van de procedure, maar de genoemde datum van 6 juli is niet haalbaar.	Nee

Zienswijze 7.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
7.1	1	Indieners zijn van mening dat bij de bouw van windpark Oostpolder veel is mis gegaan. De indieners vestigen de aandacht op de aanlegfase en de hinder door het bouwverkeer, maar maken ook opmerkingen op de locaties van de windturbines van het windpark Oostpolder en over het betrekken van bewoners bij het ontwikkelen van windparken en het compenseren van omwonenden. Indieners roepen de provincie op te leren van de fouten die in de Oostpolder zijn gemaakt.	De nu voorliggende besluiten hebben geen betrekking op de Oostpolder. Zie ook onze reactie bij zienswijze 5 over hinder en overlast in de aanlegfase.	Nee

Zienswijze 8.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
8.1	Algemeen	Deze indiener heeft bij zijn zienswijze (in een email) een tweetal onderzoeksrapporten gevoegd. We gaan in deze beantwoording van de zienswijzen niet in op deze rapporten	Meegestuurd onderzoeksrapporten worden voor kennisgeving aangenomen	Nee
8.2		Indiener van de zienswijze vraagt om (meer) aandacht voor de emissie van microplastics door de windmolenwieken, onder verwijzing naar de meegestuurde rapporten en enkele links naar websites.	Als rotorbladen op hoge snelheid door de lucht draaien zal er altijd sprake zijn van enige erosie. De erosie is voornamelijk aanwezig op de 'rand van een rotorblad': de leading edge. Het RIVM heeft in 2021 een quickscan uitgevoerd naar het vrijkomen van emissies in de levensduur van een windturbine. (wind op zee voor de gehele levenscyclus). Deze quickscan geeft aan dat er emissies kunnen zijn, maar doet geen uitspraken over de omvang van de emissie. Het ontwikkelen en bouwen van turbinebladen die lang mee gaan en een minimale slijtage vertonen is belangrijk voor windturbineproducenten. Het is van belang dat de coating op windturbinebladen dusdanig ontworpen is dat de erosie zo minimaal mogelijk blijft. Er is hierbij ook een groot belang voor de initiatiefnemer van een windpark om de erosie te minimaliseren. Imperfecties aan het rotorblad door slijtage leiden namelijk ook tot een verlies van energieopbrengst doordat het rotorblad minder soepel door de lucht beweegt. Het is daarom vanuit meerdere oogpunten van belang om de erosie van een rotorblad zo laag mogelijk te houden. De kwaliteit van de coatings en materialen van rotorbladen neemt nog steeds toe, waardoor er steeds minder erosie optreedt. Daarnaast is het goed onderhouden van de bladen onderdeel van het reguliere onderhoud van de windturbines. Eventuele erosie kan daarmee vroegtijdig worden geïdentificeerd en worden voorkomen. Erosie van windturbinebladen is in vergelijking met andere landen in Nederland overigens veel kleiner dan op locaties met extreme omstandigheden (nabij woestijnen bijvoorbeeld of in ijzige condities). Als het gaat om de hoeveelheid materiaal die vrijkomt en de invloed op het milieu dan is deze hoeveelheid verwaarloosbaar te noemen in vergelijking met andere bronnen van microplastics (zoals wegverkeer). Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat microplastics afkomstig van rotorbladen significante negatieve effecten hebben op Natura 2000-gebieden en -soorten of anderszins. Op basis van de beschikbare informatie zijn wij van oordeel dat de windturbines en de eventuele emissie van microplastics geen onevenredig negatief effect hebben op de omgeving. We zien daarom in de zienswijze geen reden om de plannen aan te passen.	Nee
8.3		Graag zou ik willen zien dat er nader onderzoek wordt gedaan: 1. Van welk materiaal worden de windmolenwieken van windpark Eemshaven-West gebouwd? 2. Hoeveel en welke microplastics komen terecht in de Waddenzee en wat voor invloed heeft dit op flora en fauna? 3. In de polder waar het windpark Eemshaven-West wordt gebouwd worden veel gewassen verbouwd o.a. aardappelen, suikerbieten, wortels en uien. Hoe wordt voorkomen dat de microplastics van Eemshaven-West in de voedselketen terecht komt?	Voor de beantwoording wordt verwezen naar de beantwoording onder 8.2. Wij zien naar aanleiding van de zienswijze geen reden tot nader onderzoek.	Nee

		4. Naast het windpark Eemshaven-West loopt een bermsloot welke zorgt voor zoetwater in de polder. Wat is het effect op flora en fauna van microplastics in deze sloot? 5. Hoeveel microplastics krijg ik in mijn eigen groentetuin?		
8.4		Het MER is volgens de indiener niet volledig. Indiener stelt dat als niet kan worden voorkomen dat gevaarlijke microplastics vrijkomen bij windpark Eemshaven-West het niet verstandig is om dit park te bouwen. Indiener stelt hierbij dat er in Nederland momenteel geen tekort maar eerder een overschot van energieproductie is	De bouw van het windpark past bij de duurzaamheidsdoelstellingen en de afspraken om de uitstoot van CO ₂ terug te dringen.	Nee
		Indiener stelt dat kernenergie een schonere vorm van energieopwekking is. Over dit alternatief wordt niet gesproken in de MER.	Het voornemen is een concreet windpark dat past binnen het provinciale (duurzaamheids-)beleid. Met het voornemen wordt invulling gegeven aan het vastgelegde concentratiegebied voor windenergie binnen de provincie. Kernenergie is in dit kader geen redelijkerwijs te beschouwen alternatief.	Nee

Zienswijze 9. (gemeente Het Hogeland)				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
9.1	1	Indiener geeft aan voorkeur te hebben voor een opstelling van 3 rijen windturbines, maar te hebben ingestemd met het voorkeursalternatief omdat dat de minst nadelige keuze voor de omwonenden is.	Ter kennisgeving aangenomen.	Nee
9.2	1, 2	Indiener geeft aan in het vooroverleg een opmerking te hebben gemaakt over de batterijopslag, die naar het oordeel van de indiener niet in het Ontwerp-Inpassingsplan mag worden opgenomen. De gemeente heeft voorgesteld de vergunningverlening voor de batterijopslag te zien als een gemeentelijke bevoegdheid. De gemeente kan zich niet vinden in de regeling die is opgenomen in het Ontwerp-Inpassingsplan en verzoekt alsnog de batterijopslag buiten de regeling van het Ontwerp-Inpassingsplan te laten.	We nemen het voorstel uit uw zienswijze over. We wijzigen het PIP in die zin dat het PIP niet voorziet in de mogelijkheid tot het realiseren van een batterijopslag. In het geval de initiatiefnemer een batterijopslag wil realiseren is de gemeente het bevoegd gezag in de dan te doorlopen procedures.	ja
9.3	2	De gemeente wijst er op dat de raad niet is gehoord, hetgeen verplicht is op grond van artikel 3.26 lid (van de Wro)	U wijst terecht op deze verplichting. We hebben inmiddels de raad gehoord en het resultaat opgenomen in het Ontwerp Inpassingsplan.	Ja; er is in hoofdstuk 8 een passage toegevoegd naar aanleiding van het horen van de raad
9.4	2	Indiener spreekt haar verbazing uit over de manier waarop ze is betrokken bij de procedure rondom Wintermolen. De gemeente maakt bezwaar tegen het verlenen van een vergunning aan Wintermolen en wil hierover in gesprek met de provincie.	Het nu te nemen besluit heeft geen betrekking op de procedure rond Wintermolen (de aanvraag van een vergunning voor twee windturbines in het gebied van Fase 2 van het Windpark Eemshaven-West).	Nee
9.5	2	De indiener spreekt haar teleurstelling uit over de wijze waarop ze de laatste tijd zijn betrokken bij de procedure. Zo is de gemeente niet betrokken bij de advisering door de Commissie m.e.r en het locatiebezoek van de Commissie. De gemeente wil hierover in gesprek met de provincie.	We zijn hierover inmiddels in gesprek met de gemeente en de gemeente betrokken bij de verdere procedure bij de Commissie m.e.r. (advies over de aanvulling op het MER)..	Nee

Zienswijze 10.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
10.1	1 - 4	Indiener is initiatiefnemer van een plan om twee windturbines te realiseren in het gebied van Fase 2 van het windpark Eemshaven-west. In zijn reactie schetst de initiatiefnemer de voorgeschiedenis, de contacten tussen hem de initiatiefnemer van Fase 1 (Vattenfall) en de ruimtelijke situatie (de posities van de voorgenomen turbines van Fase 1 in relatie tot de twee aangevraagde windturbines van de indiener), het gelijkheidsbeginsel en de mogelijke gevolgen van het realiseren van windturbines op relatief kleine onderlinge afstanden.	Ter kennisgeving aangenomen.	Nee
10.2	4	Indiener verzoekt het ONTWERP - INPASSINGSPLAN aan te passen. Het verzoek is het verplaatsen van de turbines in de noordelijke lijn zodanig dat de afstand tussen de dichtstbijzijnde turbine van de noordelijke lijn A05 en de Westmolen van Wintermolen tenminste 600 m bedraagt.	Er zijn geen wettelijke normen voor de onderlinge afstand van windturbines. Het plan van Fase 1 van Windpark Eemshaven-West is tot stand gekomen op basis van een zorgvuldige voorbereiding en onderzoek, onder andere in het MER. Het plan gaat uit van zorgvuldig en consequent vormgegeven lijnopstellingen. Verplaatsen van één of meer turbines is landschappelijk niet gewenst. Wij zijn van oordeel dat het plan van fase 1, zoals opgenomen in het ontwerp - Inpassingsplan en de voorgenomen besluiten op een goede manier invulling geeft aan het plangebied en het concentratiebeleid van de provincie. Het voorkeursalternatief is tot stand gekomen na participatie met de omgeving. Wijzigen van het plan is daarom niet aan de orde. We zijn van oordeel dat de zienswijze van de indiener geen aanleiding geeft om het Ontwerp - Inpassingsplan en de besluiten aan te passen.	Nee

Zienswijze 11.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
11.1	1	Indiener geeft aan dat de ontwerpbesluiten die voorliggen het ONTWERP - INPASSINGSPLAN, Omgevingsvergunning, Wnb-vergunning en de watervergunning betreffen en dat de zienswijze betrekking heeft op elk van deze besluiten	Ter kennisgeving aangenomen	Nee
11.2	1	Indiener participeert als een van de maten van maatschap Windpark Eemsdijk in de exploitatie van een drietal windturbines in de Emmapolder, in het gebied Eemshaven-West. De drie windturbines maken deel uit van een groep van 20 windturbines in de Emmapolder, verdeeld over twee lijnen van 11 en 9 windturbines. De windturbines van maatschap Windpark Eemsdijk staan in de zuidelijke lijn aan de meest westelijke kant. Tevens in de zienswijze in een figuur aangegeven.	Ter kennisgeving aangenomen	Nee

11.3	2	Indiener heeft belang bij een ongestoorde exploitatie van haar windturbines met een zo grote mogelijke productie van groene stroom tegen zo min mogelijk kosten. De realisering van windturbines in de directe nabijheid van de windturbines indiener, vormt hiervoor een bedreiging. De windturbines B04, C04, D04 en D05 staan het dichtst bij de windturbines van indiener.	Ter kennisgeving aangenomen. Zie 11.5 voor inhoudelijke beantwoording.	Nee
11.4	2	De realisering van met name deze windturbines zal ingrijpende gevolgen hebben voor de exploitatie van de windturbines van Intocon Wind BV. De schade voor Intocon Wind BV zal groot zijn. Het gaat daarbij om daling van inkomsten en stijging van kosten.	Ter kennisgeving aangenomen. Zie 11.5 voor inhoudelijke beantwoording.	Nee
11.5	2	Het staat vast dat Maatschap Windpark Eemsdijk, en daarmee indiener, die als maat een aanzienlijk aandeel heeft in deze maatschap, schade zal lijden door de realisering van Windpark Eemshaven –West. De nieuwe windturbines zullen een deel van de wind gaan afvangen. Bovendien zullen als gevolg van turbulentie de onderhoudskosten gaan toenemen.	Indiener geeft aan dat de windturbines van het Maatschap effect zullen ondervinden van enerzijds windafvang en anderzijds turbulentie als gevolg van de realisatie van Windpark Eemshaven-West. In het MER Windpark Eemshaven-West heeft een analyse plaatsgevonden van de potentiële verliezen die op de bestaande windturbines optreden als gevolg van de realisatie van het voornemen. Daarbij is de elektriciteitsopbrengst van de bestaande windturbines berekend, inclusief en exclusief de windturbines van Windpark Eemshaven-West. Daarbij zijn de indicatieve percentuele verliezen van de bestaande windturbines weergegeven. Uit het MER is gebleken dat er sprake is van enige verliezen bij de bestaande windturbines als gevolg van windafvang. De mate waarin dit optreedt is afhankelijk van het daadwerkelijk te realiseren windturbintype. Daarbij is geconcludeerd dat de ordegrrootte aan verlies relatief beperkt is ten opzichte van de totale energieopbrengst van het voornemen. Dit heeft onderdeel uitgemaakt van de besluitvorming. Ook ten aanzien van turbulentie van de windturbines van Eemshaven-West heeft in het kader van het MER Windpark Eemshaven-West een beoordeling plaatsgevonden. In bijlage 15 bij het MER is daarvan het onderzoeksrapport van DNV opgenomen. DNV concludeert dat er geen relevante impact op de belasting en daarmee op de levensduur van de bestaande windturbines te verwachten is. Daarmee is er eveneens geen toename van onderhoudskosten te verwachten. Deze beoordeling heeft onderdeel uitgemaakt van de besluitvorming. We zien derhalve geen aanleiding tot het wijzigen van het PIP. De Wro voorziet in een regeling voor vergoeding van planschade. Op basis van artikel 6.1 Wro wordt aan degene die in de vorm van een inkomensderving of een vermindering van de waarde van een onroerende zaak schade lijdt of zal lijden als gevolg van het inpassingsplan, tegemoet gekomen, wanneer de schade redelijkerwijs niet voor rekening van de aanvrager behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet anderszins is verzekerd. Indiener kan, na vaststelling van het inpassingsplan, een verzoek doen tot vergoeding van de schade die hij verwacht..	Nee
11.6	2	Weliswaar heeft het bestuur van de Maatschap Windpark Eemsdijk een overeenkomst inzake vergoedingen in verband met de exploitatie windpark Eemshaven-West (fase 1) gesloten met Vattenfall, echter deze overeenkomst is naar de mening van indiener niet rechtsgeldig tot stand gekomen en kan de afzonderlijke maten van de maatschap en dus ook van indiener, niet binden.	Dit onderdeel van de zienswijze heeft geen betrekking op de voorgenomen besluiten.	Nee
11.7	3	Al in 2013 heeft indiener bij de provincie schriftelijk geprotesteerd tegen de komst van windturbines in de nabijheid van de windturbines van indiener. Er wordt daarbij verwezen naar de inspraakreactie van 5 augustus 2013 tegen de Ontwerp partiële herziening 2013 van de omgevingsverordening provincie Groningen 2009 uitbreiding zoekgebieden windturbineparken Eemshaven en Delfzijl. Bij die zienswijze heeft indiener een rapport toegevoegd, opgesteld door Langhout & Wiarda, waarin de schade door windafvang wordt gesteld op ten minste 20% per windturbine. Deze windafvang resulteert volgens het rapport in een omzetsderving van ca. € 273.600 per jaar. Die berekening is gebaseerd op de stroomprijzen in 2013. De huidige stroomprijzen liggen een factor 3 of 4 hoger en de verwachting is dat de stroomprijzen structureel hoger zullen blijven dan de prijzen van 2013. De omzetsderving zal daardoor aanzienlijk hoger zijn dan in 2013 is berekend.	De besluitvorming omtrent de Ontwerp Partiele Herziening 2013 van de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2009 – Uitbreiding zoekgebieden windturbineparken Eemshaven en Delfzijl is reeds afgerond en ligt momenteel niet voor.	Nee
11.8	3	De door Langhout & Wiarda geprognosticeerde windafvang is mogelijk nog aan de lage kant. De windturbines van indiener staan op de meest gunstige plek in de Emmapolder, te weten in de zuidwesthoek. Bij de overheersende windrichting (west-zuidwest) vangen de windturbines van indiener onbelemmerd wind en is van parkeffecten niet of nauwelijks sprake. Bij de overheersende windrichting zal het rendement dus in de buurt van 100% uitkomen.	Er wordt verwezen naar de beantwoording onder 11.5	Nee
11.9	3	Naast omzetsderving door windafvang zullen extra korten ontstaan doordat de onderhoudskosten aan de windturbines zullen stijgen. Indien ten westen en zuiden van de windturbines van indiener windturbines worden geplaatst, wat volgens de ontwerpbesluiten het geval zal zijn, zullen de windturbines van indiener niet meer in de eerste lijn staan. De windturbines van indiener zullen daardoor turbulentie ondervinden. Dit leidt tot aanzienlijk extra slijtage aan de windturbines en daarmee tot schade voor de maatschap en dus ook voor indiener.	Er wordt verwezen naar de beantwoording onder 11.5	Nee
11.10	3	Naast inkomensschade als gevolg van inkomtsderving en extra onderhoudskosten, treedt vermogensschade op. De restwaarde van de windturbines wordt negatief beïnvloed door de windafvang en het extra onderhoud, waardoor een extra functionele afschrijving dient plaats te vinden. Volgens het rapport bedraagt de vermogensschade €484.000 per windturbine.	Er wordt verwezen naar de beantwoording onder 11.5.	Nee
11.11	3	Door de aangevraagde vergunningen te verlenen en het ONTWERP - INPASSINGSPLAN conform de gevraagde vergunning vast te stellen, maakt u de weg vrij om schade toe te brengen aan indiener. Indiener houdt zich het recht voor om alle schade, planschade en kosten, hoe ook genaamd, veroorzaakt door de vergunningen en de vaststelling van het ONTWERP - INPASSINGSPLAN, te verhalen.	Er wordt verwezen naar de beantwoording onder 11.5.	Nee
11.12	3	Uiteraard wenst indiener te voorkomen dat er schade ontstaat. Indiener verzoekt daarom de provincie om de gevraagde vergunningen niet te verlenen en het ONTWERP - INPASSINGSPLAN niet vast te stellen. In ieder geval verzoekt	Op basis van de inhoudelijke onderzoeken in het kader van het MER die ten grondslag liggen aan de besluitvorming is er geen aanleiding om de vergunningen en het Ontwerp Inpassingsplan die voor	Nee

		indiener de provincie om de windturbines B04, C04, D04 en D05 niet te vergunnen en die posities uit het ONTWERP - INPASSINGSPLEN te schrappen.	besluitvorming voorliggen niet definitief vast te stellen. Eveneens is er op basis van de zienswijze geen aanleiding het voorgenomen besluit te wijzigen	
--	--	--	--	--

Zienswijze 12.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
12.1	1	Indiener vraagt om alsnog de alternatieven E en F te overwegen, omdat deze zullen leiden tot een aanzienlijke beperking van het aantal vogelslachtoffers	Het voorkeursalternatief is tot stand gekomen na een intensief proces. Hierbij zijn alle effecten, dus ook de effecten op vogels, meegewogen. Er is nu geen nieuwe informatie. We zien daarom geen reden het voorkeursalternatief te heroverwegen	Nee
12.2	2	Positie Noordkaap: indieners geven aan dat de windturbines nabij de noordkaap het grootste aanvaringsrisico hebben. Indieners verzoeken om een heroverweging voor de situering van deze turbines.	Zie antwoord bij 12.1	Nee
12.3	2	Indieners wijzen op de grote kans op aanvaringsslachtoffers in de trekperiode van half maart tot half mei. Indieners pleiten voor een stilstandvoorziening in het voorjaar, voornamelijk met het oog op de dagtrek van roofvogels.	Op basis van onderzoek is ervoor gekozen de 5 noordelijke turbines te voorzien van een stilstandvoorziening. De zienswijze levert geen nieuwe informatie aan ten opzichte van hetgeen al is meegewogen bij de besluitvorming.	Nee
12.4	2	Indieners bepleiten het zwart coaten van één van de rotorbladen.	Zie het antwoord bij zienswijze 13.84	Nee
12.5	2 - 3	Indieners geven aan dat de meest noordoostelijke turbines (bij de Rommelhoek) uitermate ongelukkig zijn geplaatst gezien de effecten op vogels.	Deze zienswijze heeft betrekking op het gebied windpark Eemshaven-West Fase 2. Voorliggende besluiten hebben uitsluitend betrekking op het gebied van Fase 1.	Nee
12.6	3	Indiener doet de suggestie de bermen van de onderhoudswegen op een ecologisch waardevolle manier in te richten.	Zie onze reactie bij zienswijze 1.3	Nee
12.7	3	Indiener stelt een vraag over de cumulatieve beoordeling van de 1% mortaliteitsnorm voor het Waddenzeegebied in het MER. Veel trekvogels hebben broedgebieden ver buiten het Waddengebied en daarom een kleinere 1% mortaliteitsnorm. Indiener vraagt of hiermee rekening is gehouden.	De 1% norm gaat over 1% van de jaarlijkse sterfte van de betreffende populatie in het Waddengebied. Voor de jaarlijkse sterfte geldt dat dit een mortaliteitspercentage is volgens de meest recente inzichten. Voor de populatieomvang wordt recente informatie over de actuele omvang gebruikt of wordt een worst case gehanteerd. Op het moment dat een populatie in werkelijkheid groter is, omdat er bijvoorbeeld delen van de populatie buiten Nederland aanwezig zijn, betekent dat de 1% grens hoger zou liggen in absolute aantallen. Vooralsnog is conservatief uitgegaan van de in de rapportage opgenomen populaties.	Nee

Zienswijze 13.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
<i>Inleiding</i>				
13.1	6	Indieners verenigen zich niet met de totstandkoming, inhoud en uitkomst van voorgenomen ontwerpbesluiten, Wnb-ontheffing en ontwerp-watervergunning en alle bijbehorende stukken van 'Windpark Eemshaven-West'.	Wordt voor kennisneming aangenomen.	Nee
13.2	6	Windpark Eemshaven-West bestaat uit 16 windturbines – met een nog niet vastgesteld samengesteld vermogen – en is voorzien in een plangebied gelegen in de gemeente Het Hogeland. De windturbines hebben een maximale tiphoogte van 225 meter. Het windpark bestaan uit drie ontwikkelfases.	Wordt voor kennisneming aangenomen.	Nee
13.3	6	Indieners brengen naar voren dat vergelijkbare onderzoeken behorende bij de ontwerpbesluiten ter beoordeling liggen bij de Stichting Advisering bestuursrechtspraak: StAB. Voor Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding is dit onder andere het rapport “Onderzoek milieunormen Windenergie Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding” van Pondera Consult d.d. 17 augustus 2021. Dit rapport is materieel nagenoeg gelijk aan de toelichting op het ontwerp-inpassingsplan van Windpark Eemshaven-West.	Op 30 juni 2021 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraak gedaan over onder meer de vraag of voor het Activiteitenbesluit Milieubeheer en de Activiteitenregeling milieubeheer een plan-MER-plicht bestaat op grond van de Europese SMB-richtlijn. Totdat die beoordeling is gemaakt, worden de windturbinebepalingen uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling buiten toepassing gelaten. De Afdeling geeft in haar uitspraak van 30 juni 2021 ook aan dat in de tussentijd het bevoegd gezag bij het vaststellen van een ruimtelijk plan voor een concreet project eigen normen kan stellen ter vervanging van de normstelling uit het Activiteitenbesluit en de -regeling. Daarbij geldt dat deze normen moeten worden voorzien van een actuele, deugdelijke, op zichzelf staande en op de aan de orde zijnde situatie toegesneden motivering. Mede naar aanleiding van deze zienswijze is een nadere analyse van de onderbouwing en motivering van de in het besluit opgenomen normen uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn opgenomen in de toelichting van het PIP. Deze nadere afweging leidt niet tot een aanpassing van de normen voor geluid, slagschaduw en externe veiligheid ten opzichte van het ontwerp-besluit. In het ontwerp - Inpassingsplan en omgevingsvergunning is daarmee een deugdelijke motivatie gegeven voor een bij het gebied en het voornemen passende normstelling. Wij zijn van mening dat deze aanpak en motivering in lijn is met bovengenoemde uitspraak. Onafhankelijk van het advies van de STAB achten wij deze onderbouwing afdoende voor het vaststellen van normstelling in het kader van onderhavige besluitvorming op dit moment.	De toelichting in het PIP is aangevuld en aangescherpt.
13.4	6	Reclamanten verzoeken daarom het nemen van de definitieve besluiten aan te houden, totdat het deskundigenverslag van de StAB is gepubliceerd in Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding. Alle eerdere handelingen van het bevoegd gezag zijn prematuur en maken het nemen van herstelbesluiten ten aanzien van Windpark Eemshaven onvermijdelijk.	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 13.3. Wij zijn van oordeel dat er voldoende informatie beschikbaar is om het besluit te nemen en zien geen reden om te wachten op het advies van de StAB over de herstelbesluiten voor windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding.	Nee
<i>Fasering</i>				

13.5	6	De ontwerpbesluiten beperken zich tot de 16 windturbines ten westen van de bestaande windturbines, aangeduid als fase 1. De ontwikkeling van de windturbines ten noorden en zuiden van de bestaande windturbines is aangeduid als fase 2. De verwachting op langere termijn is dat in fase 3 de bestaande windturbines van de windparken Eemsdijk en Westereems worden vervangen en/of opgeschaald.	Wordt ter kennisneming aangenomen.	Nee
13.6	7	In het MER d.d. 15 februari 2022, worden 13-25 windturbines gerealiseerd met indicatief 5MW per turbine in totaal 65-125 MW. En in fase 2 ruimte voor 3-9 windturbines. Het toepassen van een onrechtmatige en/of op zijn minst onaanvaardbare salamitactiek of op zijn minst een onaanvaardbare opsplitsing in percelen versterkt het in casu gerechtvaardigde, weliswaar weerlegbare vermoeden (?), dat initiatiefnemers de bevoegdheid van het Rijk ontwijken.	Het voornemen waarvoor besluitvorming voorligt bestaat uit 16 windturbines. Het vermogen van de toepasbare windturbintypes ligt tussen de 4 en 6 MW. Daarmee kan theoretisch een vermogen van 96 MW worden geplaatst. Gezien deze omvang (tussen 5 – 100 MW) ligt de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het besluitvormingsproces op grond van de Elektriciteitswet bij de provincie. De toetsingscriteria zijn overigens gelijk, ongeacht welk bestuursorgaan bevoegd is. In het MER heeft een integrale beoordeling plaatsgevonden voor de milieueffecten van de verschillende fasen gezamenlijk. Deze integrale beoordeling ligt ten grondslag aan de nu voorliggende besluitvorming. Ook bij de besluitvorming met betrekking tot fase 2 zullen de milieueffecten integraal beschouwd worden. Er is dan ook geen sprake van salamitactiek. Overigens kan worden vermeld dat het opsplitsen van het windpark in meerdere fasen is ingegeven door de onzekerheid bij de initiatiefnemers over de grondposities in het gebied van fase 2.	Nee
Bevoegd gezag procedure				
13.7	7	Reclamanten menen dat de onzekerheid van het nog niet opgestelde vermogen (toepasbare windturbintypes tussen de 4 en 7 MW met theoretisch vermogen van 112 MW, volgens omgevingsvergunning op pagina 16) voor Windpark Eemshaven-West zodanig veel rechtsonzekerheid met zich meebrengt, dat het in strijd is met het rechtzekerheidsbeginsel.	Het is onduidelijk waar op pagina 16 van de omgevingsvergunning staat vermeld dat de toepasbare windturbintypes tussen de 4 en 7 MW aan vermogen zouden hebben. In het ontwerp - Inpassingsplan staat expliciet vermeld dat de toepasbare windturbintypes een vermogen tussen de 4 en 6 MW zullen hebben. Overigens is het vermogen van een windturbine niet van invloed op (de mate van) effecten op de omgeving. Daarin zijn (afhankelijk van het milieuaspect) hoofdzakelijk de afmetingen van een windturbine bepalend. De maximale afmetingen van de windturbines van het voornemen staan vast en ongeacht het vermogen van de windturbine.	Nee
13.8	7-8	Daarnaast geeft een nog niet vastgesteld vermogen voor Windpark Eemshaven-West, onzekerheid over het bevoegd gezag en kan niet met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid worden gezegd dat de Provincie Groningen het bevoegd gezag is. Inzage Elektriciteitswet 1998, is de provincie het bevoegd gezag tussen 5 en 100 MW, en het Rijk voor windparken >100 MW.	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 13.6. De toepasbare windturbines hebben een vermogen tussen de 4 en 6 MW en hebben daarmee een theoretisch vermogen van 96 MW, waardoor op grond van de Elektriciteitswet de bestuurlijke verantwoordelijkheid bij de provincie ligt. We hebben de rolverdeling tussen rijk en provincie afgestemd met het rijk.	Nee
13.9	8	Indieners verzoeken dat Provincie Groningen de besluitvorming naast zich neer legt en de initiatiefnemers doorverwijst naar het Rijk dit om niet in strijd te handelen met de Elektriciteitswet (provinciale Omgevingsvisie van de provincie Groningen, februari 2022, paragraaf 13.2.3.1 staat dat het Rijk bevoegd is voor Windpark N33 en Windpark Eemshaven-West (dat meegenomen is in de MER en bedoeld is als een windpark met meer dan 100MW)).	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 13.6 t/m 13.8. Er is geen aanleiding om de besluitvorming te staken en de bevoegdheid over te laten aan het Rijk.	Nee
Beleidskader				
13.10	8	Zoals aangeven in het MER valt het plangebied van Windpark Eemshaven-West buiten het in de Structuurvisie Wind Op Land (SvWOL) 2014 aangewezen gebied. De ontwerpbesluiten sluiten dus niet aan bij deze structuurvisie betreffende plangebied alsmede vermogen. Nu de provincie het vermeende bevoegd gezag is, betekend dit dat Windpark Eemshaven-West voor 100MW of minder is bestemd.	Het plangebied van Windpark Eemshaven-West is onderdeel van een concentratiegebied wind zoals provinciaal vastgelegd. Aangezien het theoretische vermogen van het windpark op 96 MW uitkomt is de provincie conform de Elektriciteitswet ook bevoegd gezag voor de besluitvorming omtrent het windpark.	Nee
13.11	9	Indieners menen dat de landschappelijke kwaliteiten van het Waddengebied, binnen het Besluit algemene ruimtelijk ordening (Barro) door Windpark Eemshaven-West worden benadeeld.	Onderdeel van het MER is een uitgebreide beoordeling van de specifiek kernwaarden van de Waddenzee, zoals deze in het Besluit algemene ruimtelijke ordening (Barro), alsmede in de status als Unesco Werelderfgoed zijn bepaald. Dit betreffen naast landschappelijke kwaliteiten ook cultuurhistorische kwaliteiten. Bijlage 5 van het MER gaat in op deze kernkwaliteiten en de mate van beïnvloeding door Windpark Eemshaven-West. Geconcludeerd wordt dat er in beperkte mate sprake is van beïnvloeding, maar dat dit dusdanig beperkt is dat er geen sprake is van significant negatieve gevolgen voor de kernkwaliteiten van de Waddenzee.	Nee
13.12	9	De Omgevingsvisie van de provincie Groningen geeft onder 13.2.3.1.1 aan dat er bij de Eemshaven een gebied exclusief is aangewezen voor twee testvelden voor offshore windenergie. Deze gebieden betreffen het plangebied van Windpark Eemshaven-West. Het ene onderzoeksgebied is aangewezen voor vier gecertificeerde onderzoeksturbines, het andere voor vijf turbines. Argument: het plangebied is bestemd voor totaal 9 windturbines en niet voor de nu geplande 16.	In de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening van de provincie Groningen is het plangebied aangewezen als 'Concentratiegebied voor grootschalige windenergie'. Delen van het plangebied zijn naast 'Concentratiegebied' ook aangewezen als locaties voor onderzoekturbines of testturbines. Dit betekent dat het binnen deze gebieden op basis van de verordening mogelijk is testturbines op te oprichten en in stand te houden, maar ook dat het op basis van de verordening mogelijk is windturbines te realiseren binnen het concentratiegebied voor windenergie. Omdat het plangebied ook de aanduiding 'concentratiegebied grootschalige windenergie' heeft, kunnen in dit gebied reguliere windturbines gerealiseerd worden zonder dat hier sprake is van strijdigheid met de POV. De Omgevingsvisie en -verordening bieden de mogelijkheid tot het realiseren van de genoemde turbines, maar niet tot een verplichting. Daarnaast geldt dat de testvelden destijds bedoeld waren om de ontwikkeling van windenergie op zee te stimuleren (daling kostprijs wind op zee) en de positie van de Eemshaven op het gebied van offshore windenergie te versterken (economische spin-off). Sinds de aanwijzing van dit gebied voor	Nee

			testturbines, zijn er slechts enkele oriënterende gesprekken met windturbineproducenten gevoerd, maar geen van deze gesprekken heeft tot concrete initiatieven geleid.	
			Gelet op het succes van de Eemshaven in de ontwikkeling van offshore windenergie en het feit dat de ontwikkeling van windenergie op zee sneller is gegaan is dan verwacht, is de noodzaak voor het bieden van ruimte voor testturbines niet langer aanwezig. Binnen het onderhavige deel van het plangebied bestaat geen aanleiding meer voor het realiseren van testturbines. Om die reden zijn in het MER nieuwe alternatieven opgesteld rekening houdend met de huidige stand der techniek en de voorziene ontwikkeling van commercieel beschikbare turbines.	
13.13	9	Indieners merken op dat plangebied van Windpark Eemshaven-West valt onder het concentratiegebied grootschalige windenergie (afdeling 2.20 van de omgevingsverordening van de provincie Groningen, artikel 2.41.4 op kaart 5 aangegeven). En dat de voorwaarde, dat windturbines deel uitmaken van een lijn- of parkopstelling en dat de wiek niet langer mag zijn dan twee derde van de ashoogte, niet geborgd is nu deze niet is opgenomen in de vergunningsvoorschriften dan wel het inpassingsplan.	In het MER is onder andere uitgebreid onderzoek gedaan naar de landschappelijke effecten van het windpark op lokale en regionale schaal. Feit is dat het plangebied aangewezen is in provinciaal en rijksbeleid voor de ontwikkeling van grootschalige windenergie. Op provinciaal niveau wordt ingezet op concentratie van windturbines binnen enkele gebieden en het verder leeg houden van overige gebieden. In het Provinciaal Omgevingsplan (POP) en de Provinciale Omgevingsverordening (POV) is het plangebied als zoekgebied voor windenergie opgenomen, om invulling te geven aan die concentratie én om bij te dragen aan een duurzame energievoorziening. Voor het windpark is een landschappelijke inpassing opgesteld die uitgaat van lijnopstellingen die aansluiten bij het bestaande windlandschap. Met het ontwerp dat de basis is voor het Ontwerp Inpassingsplan en vergunningen wordt geborgd dat de windturbines deel uitmaken van een lijnopstelling. Aan de voorwaarde dat de wiek niet langer mag zijn dan twee derde van de ashoogte uit de provinciale verordening wordt voldaan, zie artikel 4.2.1 sub h.. In de aanvraag om Omgevingsvergunning wordt expliciet aangegeven dat de windturbines aan deze voorwaarde zullen voldoen. Naast dat het een voorwaarde is vanuit de verordening waar het windpark aan moet voldoen, legt aanvrager hiermee dezelfde eis nogmaals aan zichzelf op. De aanvraagdocumenten maken onderdeel uit van de vergunning.	Mede naar aanleiding van de zienwijze is de redactie van de planregels aangepast
13.14	9-10	In het ontwerpbesluit wordt niet ingegaan op het (volgens artikel 13.2.3 van de Omgevingsvisie) door de Provinciale Staten van Provincie Groningen vastgestelde Beleidskader Sanering, opschaling, gebiedsfonds en participatie. Daarom menen indieners dat Windpark Eemshaven-West niet in overeenstemming is met onderhavig beleid.	Het beleidskader Saneren en Opschalen, Participatie en Gebiedsfonds is voor de onderdelen Saneren en Opschalen in 2017 afgerond. Per 15 november 2017 is dat deel van het beleidskader daarom niet langer van toepassing. Ter vervanging is met initiatiefnemers overeengekomen dat zij ruimte bieden voor dorpsmolens binnen het nieuw te ontwikkelen windpark, gelijk aan hoe het in de voordracht aan Provinciale Staten d.d. 12 september 2017 voor windpark Oostpolder uiteen is gezet. Voorliggende besluiten voldoen daarmee aan de kaders die wij hebben vastgesteld voor de ontwikkeling van een windpark in dit gebied. Zie ook paragraaf 2.2.2 van de toelichting.	nee
RES				
13.15	10	De onderhavige ontwerpbesluiten sluiten niet aan bij de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 Groningen (vastgesteld in de raadsvergadering van 19 mei 2022 door de raad van Groningen). De RES 1.0 wijst – anders dan het MER op pagina 22 aangeeft – de locatie van Windpark Eemshaven-West niet als plangebied aan. De RES 1.0 noemt Windpark Eemshaven-West als een van de project bouwstenen. Hierdoor is het voor indieners onduidelijk wat nut en noodzaak is van Windpark Eemshaven-West. Bij gebrek aan wetenschap wordt dat dus betwist.	De RES 1.0 is geen formeel bindend besluit in het kader van de ruimtelijke ordening en om die reden ook geen kader voor het PIP. Een besluit van de gemeenteraad van Groningen is niet relevant voor de besluitvorming door de provincie over een gebied dat buiten de gemeente Groningen ligt. Het bod in de RES 1.0 van regio Groningen is een optelsom van basisprojecten, bouwstenen projecten en ambities. In de RES 1.0 Groningen is de locatie van het voornemen aangewezen als een van de projecten bouwstenen. Dit betreffen “concrete initiatieven van wind- en zonne-energieprojecten binnen de regio Groningen die nog niet gerealiseerd zijn, maar wel met een grote mate van waarschijnlijkheid gerealiseerd gaan worden”. Het windpark maakt daarmee onderdeel uit van het RES 1.0 bod van de RES-regio Groningen. Daarmee maakt (de locatie van) het voornemen onderdeel uit van windenergiegebieden binnen de RES Groningen. Figuur 2.3 uit het MER geeft dat ook duidelijk weer.	Nee
13.16	10	Zonder een kenbare en deugdelijke onderbouwing en zorgvuldige belangenafweging, waaruit het nut en noodzaak volgt van Windpark Eemshaven-West zijn de ontwerpbesluiten in strijd met de artikelen 3:2, 3:4 jo. 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). (Gezien de ontwerpbesluiten zien op 90 MW voor alleen fase 1. Ten opzichte van Monitor Wind op Land 2020 die voorziet op 72,8 MW voor fase 1 Windpark Eemshaven-West en 24 MW voor fase 2, ongeveer gelijk aan de 90 MW wat de RES 1.0 aangeeft).	In het MER en het ontwerp-Inpassingsplan is de nut en noodzaak van Windpark Eemshaven-West uiteengezet. Hieruit volgt dat het Windpark een significante bijdrage levert aan de duurzame energiedoelstellingen op gemeentelijk, provinciaal en Rijksniveau. De benodigde kennis omtrent de relevante feiten is daarmee onderdeel van de voorbereiding op de besluitvorming en de belangenafweging ten behoeve daarvan heeft plaatsgevonden.	Nee
Maatschappelijke uitvoerbaarheid				
13.17	11	Bij Windpark Eemshaven-West is er geen sprake van een goede belangenafweging van omwonenden evident en onmiskenbaar blijkende uit de toetsing van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. In dit geval is daar een ernstig en grovelijk sprake van, zulks in strijd met het Verdrag van Aarhus.	Conform de daarvoor geldende procedure hebben de stukken in ontwerp ter inzage gelegen voor zienswijzen en staat na vaststelling de mogelijkheid open om tegen de besluiten beroep in te stellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.	Nee
13.18	11	Participatie van omwonenden vanaf de beleidsfase is van essentieel belang. Dit is in Windpark Eemshaven-West niet aan de orde – getuige waarvan onder andere klankbordgroep verslaglegging en verweren daartegen door de vereniging – en wordt dus in strijd gehandeld met de kernpunten van het kabinet, als weergegeven in de brief van Minister Jetten d.d. 21 april 2022.	Het windbeleid van de provincie heeft een eigen traject doorlopen en daar heeft reeds besluitvorming over plaatsgevonden. Dit is geen onderdeel van de stukken die momenteel ter besluitvorming voor liggen. Wij betreuren dat de indieners deze mening zijn toegedaan, ondanks de bovenwettelijke/extra inspanningen die wij en de initiatiefnemers hebben geleverd in het kader van participatie.	nee

			Bij de ontwikkeling van het windpark is op verschillende manieren invulling gegeven aan participatie. Zo is er een klankbordgroep aangesteld en heeft een raadpleging plaatsgevonden. Daarnaast zijn twee dorpsmolens onderdeel van het voornemen en is er een Burenregeling vanuit de initiatiefnemers direct richting de (direct) omwonenden.	
13.19	11	Indieners menen dat de provincie Groningen en initiatiefnemers onvoldoende inspanning hebben geleverd om de inwoners/ omwonenden inspraak te laten leveren.	Conform de daarvoor geldende procedure hebben de stukken in ontwerp ter inzage gelegen voor zienswijzen en staat straks de mogelijkheid open om tegen de besluiten beroep in te stellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak. Van de terinzagelegging is op de gebruikelijke manieren kennis gegeven. We constateren daarnaast dat – los van onze inspanningen – in de pers aandacht is besteed aan het voornemen en de inspraak. . Bij de planvorming zijn omwonenden en andere partijen zorgvuldig betrokken. Dit is ook een bestuurlijk uitgangspunt geweest. Er is een klankbordgroep met vertegenwoordigers van o.a. omwonenden met wie verschillende facetten van het windpark uitvoerig zijn besproken. Daarnaast heeft er ten aanzien van de resultaten uit het MER en de keuze voor het VKA een raadpleging onder omwonenden plaatsgevonden, waarbij zij hun voorkeuren kenbaar hebben kunnen maken. Aanvullend zijn gedurende het proces op verschillende momenten informatiebijeenkomsten georganiseerd waar eenieder over het voornemen werd geïnformeerd. Een van deze bijeenkomst heeft plaatsgevonden tijdens de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten, waarbij eveneens gelegenheid was om een mondelinge of schriftelijke zienswijze in te dienen.	
13.20	11-12	Indieners (in verloop der tijd verenigd in een vereniging: 'Red Het Meest Noordelijke Dijklandschap') constateren dat de afspraken van de gesprekken met de provincie Groningen (om te trachten het bevoegde gezag te bewegen tot een heroverweging van de plannen) niet zijn meegenomen in de ontwerpbesluiten.	Er is een zorgvuldig proces doorlopen tussen initiatiefnemer, bevoegde gezagen en omwonenden om te komen tot invulling van het gebied en daarbij behorende passende maatregelen. Daarbij is eveneens zorgvuldig omgegaan met de bestuurlijk uitgangspunten zoals die destijds zijn bepaald. Zoals in het Ontwerp-Inpassingsplan toegelicht is op één uitgangspunt afgeweken op basis van de uitkomsten van het MER en de raadpleging. De redenen/onderbouwing daarvoor zijn in het Ontwerp-Inpassingsplan toegelicht en deze hebben meegewogen in de afweging ten aanzien van het voorkeursalternatief en besluitvorming. Wij zien op basis van bovenstaande geen aanleiding de ontwerpbesluiten aan te houden.	
13.21	12	Zo is tijdens Bestuurlijk Overleg Eemshaven-West in 2018 besproken dat er geen vierde rij windturbines zou worden ontwikkeld in Windpark Eemshaven-West en dat de windturbines op een afstand van meer dan 1 kilometer van dichtsbij zijnde woningen zouden worden geplaatst. Het huidige voorkeursalternatief behelst echter wel degelijk een ontwikkeling van vier rijen en de afstand tussen dichtstbijzijnde windturbine en woning is ongeveer 650 meter.	Op grond van de Milieueffectenstudie uit 2016 zijn bestuurlijke uitgangspunten geformuleerd met betrekking invulling van het concentratiegebied Eemshaven-West. Een van deze uitgangspunt betreft de realisatie van drie rijen windturbines. Daarbij is expliciet wel de ruimte geboden om af te wijken van dit uitgangspunt op voorwaarde dat er overeenstemming is met de omgeving over een vierde rij. Ten behoeve van het MER zijn, naast opstellingen met drie rijen, ook alternatieven ontwikkeld die bestaan uit vier rijen windturbines, vanwege de wens om het gebied zo energetisch optimaal mogelijk in te vullen (het is immers een concentratiegebied). De alternatievenvergelijking in het MER bevat de milieuinformatie die is gebruikt bij de afweging voor drie of vier rijen windturbines. Op basis van deze afweging en de uitkomsten van de raadpleging onder omwonenden is uiteindelijk gekozen voor een VKA dat bestaat uit vier rijen windturbines. Daarbij zijn er vier duidelijke argumenten voor dit VKA : 1. Bij de gekozen opstelling is de afstand van de windturbines tot het dichtstbijzijnde buurtschap (Valom) groter dan bij de andere opstellingen (ook de opstellingen met drie rijen), doordat de dichtstbijzijnde windturbines worden weggelaten; 2. De energieopbrengst is hier hoger dan bij de opstellingen met drie rijen en levert daarmee een belangrijke bijdrage aan de energietransitie in de provincie Groningen. Optimale benutting van aangewezen gebieden voor windenergie sluit daarbij aan bij het concentratiebeleid; 3. De extra dorpsmolen die voor de omgeving beschikbaar komt en ontwikkeld wordt door de lokale Energie Coöperatie Oudeschip en Omstreken (ECOO); 4. De extra financiële vergoedingen en maatregelen die de initiatiefnemer beschikbaar stelt bij de opstelling met vier rijen, zoals maximaal één uur slagschaduw per jaar, een maximale geluidsbelasting van Lnight 39 dB in de nacht en de mogelijkheid om de verlichting op de turbines aan- en uit te schakelen. De kleinste afstand tussen een woning en een windturbines is 925 meter, dus veel groter dan de 650 m die de inspreker noemt.	nee
13.22	12	Daarnaast wordt niet voldaan aan het 50%-lokaal eigendom vereiste van het Klimaatakkoord.	In het Klimaatakkoord is een streven opgenomen met betrekking tot lokaal eigendom. De ontwikkeling van windpark Eemshaven-West loopt al geruime tijd. De afspraken voor het windpark over het aandeel lokaal eigendom zijn al gemaakt voordat het Klimaatakkoord is gesloten. We zien geen reden om op dit punt van de gemaakte afspraken tussen provincie en ontwikkelaar af te wijken. In de Regionale Energiestrategie (RES) werkt de provincie, samen met de Groninger gemeenten en waterschappen, aan de invulling en uitwerking hiervan. Daarbij wordt er tevens gepleit voor landelijke regels, zodat decentrale overheden ook echt de wettelijke bevoegdheden krijgen om compensatie en financiële participatie af te dwingen.	nee

13.23	12	Ook is tijdens het overleg al de vraag gesteld welk bestuursorgaan het bevoegd gezag is, hetgeen mede heeft geleid tot een – via verboden kunstgreep – gefaseerde salamitactiek, in volkomen pure energie willekeur.	Zie beantwoording onder 13.6.	nee
13.24	12	Indieners zijn daarnaast ontsteld of zeer teleurgesteld over de wijze waarop de enquête bij de besluitvorming is betrokken. Dit is gewoonweg nagelaten. Het is onvolkomen duidelijk waarom wordt afgeweken van de uitgangspunten van het bestuurlijk overleg in 2018.	Er wordt vanuit gegaan dat met de enquête de raadpleging onder omwonenden wordt bedoeld die door initiatiefnemer is georganiseerd. Wij betreuren het om te horen dat indieners ontsteld of teleurgesteld zijn over de raadpleging. De uitkomsten uit de raadpleging zijn echter wel degelijk meegewogen in de uiteindelijke keuze voor het voorkeursalternatief. De uitkomsten van de raadpleging hebben ertoe geleid dat er een voorkeur vanuit de omgeving naar voren kwam als het gaat om een windturbineopstelling en daarbij behorende maatregelen. Aanvullend is ervoor gekozen om één windturbine te laten vervallen om de afstand tot de dichtstbij gelegen woningen verder te vergroten.	
13.25	12	Het is zeer betreurenswaardig dat mailberichten van indieners consistent worden genegeerd door het bevoegde gezag. Op basis hiervan en op grond van bovenstaande (6.4 1-5) kan op geen enkele wijze worden gesproken van een zorgvuldig, deugdelijk en betrouwbaar verlopen projectparticipatie.	Het is onduidelijk welke mailberichten hier worden bedoeld. De provincie hecht belang aan het zorgvuldig omgaan met vragen die aan de provincie worden gesteld en herkent zich er dan ook niet in dat mailberichten genegeerd worden. Dit doet overigens geen afbreuk aan een deugdelijk participatieproces dat op verschillende manieren is vormgegeven.	nee
13.26	12-13	Indieners verzoeken daarom om aanhouding van de ontwerpbesluiten en in overleg te treden met elkaar om tot een gezamenlijke oplossing te geraken, hierbij in acht nemende de uitgangspunten die in 2018 zijn besproken (zie bijlage 2: PPT-presentatie van 'Red Het Meest Noordelijke Dijklandschap' en brief d.d. 24 mei 2022).	Er is een zorgvuldig proces doorlopen tussen initiatiefnemer, bevoegde gezagen en omwonenden om te komen tot invulling van het gebied en daarbij behorende passende maatregelen. Daarbij is eveneens zorgvuldig omgegaan met de bestuurlijk uitgangspunten zoals die destijds zijn bepaald. Zoals in het Ontwerp-Inpassingsplan toegelicht is op één uitgangspunt afgeweken op basis van de uitkomsten van het MER en de raadpleging. De redenen/onderbouwing daarvoor zijn in het Ontwerp-Inpassingsplan toegelicht en deze hebben meegewogen in de afweging ten aanzien van het voorkeursalternatief en besluitvorming. Wij zien op basis van bovenstaande geen aanleiding de ontwerpbesluiten aan te houden.	nee
Onafhankelijkheid onpartijdigheid deskundige				
13.27	13	Indieners maken zich ernstig zorgen over de gang van zaken m.b.t. belangverstrengeling van de deskundige, i.c. geraadpleegd ter milieueffectenonderzoek: Pondera Consult. Hoogleraar Broring stelt hierbij dat de initiatiefnemers op zijn minst de schijn tegen hebben. Hiermee wordt een onaanvaardbaar risico gelopen van belangenverstrengeling en een zeker risico voor de mogelijkheid van directe concurrentie.	Het onderzoek naar de milieueffecten en het opstellen van het MER zijn in opdracht van de initiatiefnemers opgesteld door Pondera Consult. De kwaliteit van de onderzoeken en van het MER zijn door de provincie beoordeeld. Wij hebben geoordeeld dat de onderzoeken en het MER voldoen aan de relevante kwaliteitseisen en kunnen worden gebruikt als basis voor de besluiten. Het MER is tevens getoetst door de onafhankelijke Commissie m.e.r.. Het oordeel van de Commissie m.e.r is positief. Zie hiervoor het onderdeel Adviezen van deze Nota van Zienswijzen. Gedurende de hele procedure hebben en nemen de bevoegd gezagen de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (ABBB) in acht. Zowel in de belangenafweging voor het provinciaal beleid, de locatiekeuze, de toepassing van de Crisis- en herstelwet, het MER, onderzoek naar geluid en slagschaduw en alle andere relevante bij de ontwikkeling van Het Windpark betrokken belangen.	nee
13.28	13	Indieners achten deze belangenverstrengeling uiterst zorgwekkend, nu Pondera Consult zowel de Provincie als initiatiefnemers bij Windpark Eemshaven-West bijstaat. Indieners achten dit in strijd met artikel 2:4 Awb.	De provincie heeft voor het project Eemshaven-West geen opdracht verstrekt aan Pondera Consult. Zie ook de beantwoording onder 13.27 en 13.29.	nee
13.29	13-14	Voorst menen indieners dat de theoretische berekeningen van de normen alles tegen hebben. Pondera Consult heeft immers belang bij een positief/ voordelig toetsingskader nu het bedrijf ook windparken wil exploiteren. Omwonenden kunnen geen contra-expertises op deze rapporten laten opstellen, nu andere deskundigen niet in het vaarwater van grote/ machtige bedrijven durven komen. Daarnaast zijn de eventuele onderzoekskosten te hoog voor de gemiddelde Nederlandse burger.	Zie de beantwoording bij 13.27. We zien geen reden om te twijfelen aan de expertise van de adviseur van de initiatiefnemers. Voor het overige nemen we de zienswijze voor kennisgeving aan. Het uitvoeren van modelberekeningen voor het in beeld brengen van de effecten en ten behoeve van het toetsen aan normen vindt plaats op basis van wettelijke bepalingen.	nee
13.30	14	Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) heeft een kritisch rapport over het over het falen van het landelijke beleid voor ruimtelijke ordening in 2018 niet heeft gepubliceerd onder druk van het ministerie van Binnenlandse Zaken en alleen na aandringen vrijgeeft aan dagblad NRC. Conclusies zijn verdraaid in het jaarverslag van de ILT. Zelfs aangifte gedaan tegen meerdere topambtenaren die mogelijk hebben 'gesleuteld' met de stikstofberekeningen van Lelystad Airport. Ook de adviescommissie die is ingesteld om onderzoek te doen naar de stikstofberekeningen geeft aan dat de ministeries in Den Haag te nauw zijn betrokken bij het werk van het RIVM.	Wordt ter kennisgeving aangenomen.	nee
13.31	14	De rapporten betrekkelijk de gezondheidseffecten van windturbines van het RIVM zijn niet onafhankelijk tot stand gekomen. Universitair docent Joring van Hoof valt het op dat RIVM een zeer positieve toon bezigt in de rapporten over de gezondheidseffecten van windenergie. In een deel van de onderzoeken, die de basis vormen voor de onderbouwing van windparken – dus ook Windpark Eemshaven-West, constateert van Hoof belangenverstrengeling.	Ten behoeve van de besluitvorming van Windpark Eemshaven-West is een overzicht opgenomen van de recente wetenschappelijke kennis van de relatie tussen windturbines en gezondheid. Mede naar aanleiding van de zienwijzen is de onderbouwing van de normen in het PIP aangepast ten opzichte van het ontwerp-besluit (zie ook het antwoord bij zienswijze 13.3). Bij deze aanscherping is ook aandacht besteed aan de gezondheidseffecten. Onderzoeken van het RIVM zijn hierbij, naast andere onderzoeken eveneens beschreven. Uit het overzicht volgt dat er geen rechtstreeks verband is tussen de effecten van windturbines en de gezondheid.	zie 13.3 zienswijze
13.32	14-15	Het RIVM ontkent niet dat de energiesector invloed heeft op de rapporten. Dit terwijl op dit moment de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het plan-MER windturbinebepalingen over de landelijk normen wordt behandeld. Ook hier ontbreken onderzoeken met een brede scope op de relatie gezondheid en windturbinegeluid. De overheid verzaakt hierin haar zorgplicht ingevolge artikelen 21 en 22 van de Grondwet. Onder andere ontbreekt: 1. De impact van zout, regen, hagel op de PFAS-bladen; 2. Effecten van – in dit regionale gewest van aanzienlijke winningen van o.a. gas en zout – trillingen op mens, milieu en gezondheid; 3. De technieken van de verschillende windturbintypen; 4. De technieken van de verschillende windturbintypen;	De NRD voor het plan-MER windturbinebepalingen over de landelijke normen (zie ook het antwoord bij 13.3) maakt geen onderdeel uit van onderhavige besluitvorming en is eveneens geen vastgesteld beleid op basis waarvan besluitvorming voor in dit geval Windpark Eemshaven-West moet plaatsvinden. Ten behoeve van het voorgestelde besluit is op basis van het MER een eigen beoordeling en afweging van de omgevingseffecten gemaakt. 1. Zie beantwoording van zienswijze 8.2 2. Effecten van trillingen en het aspect aardbevingen zijn onderdeel van het MER.	

		5. De impact van erosie van verf door wind en zon, hetgeen leidt tot PFAS-vervuiling; 6. De impact van eventuele windmolenbranden; 7. Geluidsoverlast tijdens heien van fundaties in relatie met tot de bescherming van mens, dier en milieu; 8. De milieu-impact van achterblijvende fundaties, als de fundaties wel worden verwijderd, is dit een intensieve verwerking met hoge uitstoot en overlast, ook dit is niet nader onderzocht; 9. De milieu-impact van de onderhoudsprocessen van windturbines; 10. De impact van het 'windvang-effect' dat al dan niet leidt tot windverandering; 11. De impact van het verwijderen van de windturbines; 12. De impact van de PFAS-houdende materialen van een windturbine, zo bestaat plusminus 15 procent van de windturbine uit PFAS; 13. De impact van geluidshinder op natuur; 14. De impact van permanente trillingen van wieken en windbelasting op natuur.	3. Het voornemen betreft een windpark met bewezen windturbinetechnieken. Daar zijn de onderzoeken ten behoeve van de besluiten op gebaseerd. 4. Idem 5. Erosie is behandeld onder de beantwoording van 8.2 6. Brand in een windturbine is erg onwaarschijnlijk, maar kan voorkomen. Voor alle windturbines geldt dat deze moeten voldoen aan de brandveiligheidsbepalingen van het bouwbesluit. Daarmee worden effecten van brand zoveel als mogelijk voorkomen. 7. De effecten van heigeluid zijn inzichtelijk gemaakt en betrokken bij de besluitvorming 8. De vergunning ziet toe op de realisatie en exploitatie van het windpark. Na exploitatie zal er een verwijderingsplan worden uitgewerkt in overleg met de betrokken bevoegde gezagen. 9. Milieueffecten van onderhoud van de windturbines is verwaarloosbaar. Eventuele stoffen die worden gebruikt, worden conform protocollen veilig afgevoerd en erkend verwerkt. Vervoersbewegingen van onderhoudsteams zijn zeer beperkt en leiden niet tot effecten. 10. De beïnvloeding van de wind is in het MER onderzocht en beoordeeld. 11. Effecten van het verwijderen van de windturbines zijn verwaarloosbaar klein. Wanneer de windturbines verwijderd moeten worden zal daartoe een verwijderingsplan worden opgesteld. 12. De windturbines voldoen aan de daarvoor geldende veiligheidseisen. Daarnaast worden de turbines tijdens exploitatie zorgvuldig onderhouden en na afloop zoveel als mogelijk gerecycled. Effecten van PFAS zijn niet te verwachten en verwaarloosbaar. 13. De impact van geluid op natuur is beoordeeld en meegewogen in de besluitvorming. 14. Trillingen van windturbines zijn beperkt en niet van invloed op de natuur.	
13.33	15	Indieners maken zich ernstig zorgen over de gang van zaken waar de provincie Groningen eenzijdig stelt dat de genoemde kritieken geen aanleiding geven te twijfelen aan het onderzoek van het RIVM, samen met de belangenverstrengeling van de deskundige van de initiatiefnemers: Pondera Consult.	Zoals uit de beschikbare recente wetenschappelijke kennis blijkt, is er geen direct verband tussen de effecten van windturbines en de gezondheid. Er kunnen wel indirecte effecten optreden. De meest recente inzichten zijn meegenomen in de besluitvorming omtrent het windpark. Er is geen aanleiding om aan de beschikbare onderzoeken te twijfelen.	Nee
Planregels				
13.34	16	De definitie voor molenaarswoning in de planregel 1.25 van het ontwerp inpassingsplan voldoet niet aan de eisen van de Afdeling ten aanzien van molenaarswoningen (ABRS 13 februari 2019, ECLI:NL:RVS:2020:889, r.o. 38). Er dienen namelijk meerdere bindingen te zijn, t.w. een functionele, organisatorische en/of technische binding. Twee bindingen volstaat. Emmaweg 30 is nu geen molenaarswoning bij Windpark Eemshaven-West. Argument: Windpark Eemshaven-West is op dit moment niet uitvoerbaar zonder milieuregels te overtreden.	Windpark Eemshaven-West heeft geen molenaarswoningen, dus ook Emmaweg 30 betreft inderdaad geen molenaarswoning voor het windpark. Indien met 'het overtreden van milieuregels' wordt bedoeld op de cumulatieve geluidsbelasting ter hoogte van Emmaweg 30, welke hoger is dan de in de structuurvisie vastgelegde cumulatieve norm van 65 dB Lden, kan worden opgemerkt dat in de structuurvisie eveneens is opgenomen dat bij woningen die bedrijfswoning bij een windpark (of- turbine) zijn bij de bepaling van LCUM geluid van windturbines niet wordt betrokken. Emmaweg 30 heeft een eigen windturbine op haar terrein en daardoor wordt geluid van windturbines niet in de cumulatieve geluidbelasting meegenomen. Er is derhalve geen sprake van overtreding van milieuregels. Ter hoogte van de Emmaweg 30 voldoet het windpark overigens wel aan de normstelling zoals door het bevoegd gezag vastgesteld.	Nee
13.35	16	De definitiebepaling 1.31 onder b stelt het peil vast voor windturbines in geaccidenteerd terrein. In Windpark Eemshaven-West verspringt al een windturbine ten opzichte van de 'lijnopstelling' en met deze definitie verspringt eveneens de hoogte van de windturbines. Indieners verzoeken het bevoegd gezag de windturbines op een lijn te houden en geen – al dan niet kunstmatige en/of opgeworpen – hoogteverschillen toe te laten.	Het Peil voor windturbines in de regels van het Ontwerp-Inpassingsplan borgt dat voor de windturbines van Eemshaven-West hetzelfde peil wordt gebruikt op basis van het niveau van het afgewerkte terrein dat direct aansluit op de dichtstbijzijnde weg als bedoeld in de wegenverkeerswet 1984. Daarmee wordt een gelijk peil geborgd. Eventuele hoogteverschillen in het plangebied zijn overigens dusdanig beperkt dat deze op het schaalniveau van de windturbines niet zichtbaar/ herkenbaar zullen zijn en daarmee niet van invloed op het landschapsbeeld.	Nee
13.36	16	Het bovenstaande is eveneens van toepassing op bepaling 1.37 van het ontwerp inpassingsplan, waarin een afwijking van de rotordiameter en ashoogte van 5% wordt toegelaten. Dit maakt het mogelijk verschillende typen windturbines in een windpark te plaatsten wat desastreus is voor het landschappelijke beeld. Indieners verzoeken derhalve af te zien van bepaling 1.37.	De beperkte afwijkingen (5%) die in het Ontwerp-Inpassingsplan mogelijk worden gemaakt, zijn niet waarneembaar en daarmee niet van invloed op het landschapsbeeld. In het MER is inzicht gegeven in de uiterste combinaties van afmetingen binnen de bandbreedte en het verschil tussen verschillende tiphoogtes. Op basis daarvan wordt geconcludeerd dat dergelijke beperkte verschillen niet merkbaar zijn en voor het totale landschapsbeeld verwaarloosbaar klein. De regels van het PIP (4.2.1) bevatten de bouwregels voor de windturbines. Hierin is onder andere bepaald dat verschijningsvorm van de windturbines vergelijkbaar moet zijn. Wij zien dan ook geen aanleiding de besluiten hierop te herzien.	Nee (uitgezonderd redactie)
13.37	16	Indieners vragen zich af wat dient te worden verstaan in Artikel 4.1 onder g met het toelaten van het gebruik van extensief dagrecreatief medegebruik, mits en voor zover niet in strijd met de belangen van Windpark Eemshaven-West. Een duidelijk definitiebepaling ontbreekt en daarmee voldoet de bepaling niet aan de vereiste zorgvuldigheid.	Onder 1.17 van de begrippen in het Ontwerp-Inpassingsplan is de definitie gegeven van 'Extensief dagrecreatief medegebruik'. Dit betreft een extensief dagrecreatief medegebruik van gronden dat ondergeschikt is aan de functie van de bestemming waarbinnen dit recreatieve gebruik is toegestaan, zoals wandelen, fietsen, paardrijden, kanoën, vissen, picknicken, of een naar de aard daarmee gelijk te stellen medegebruik. Met de definitiebepaling kan er geen twijfel bestaan over wat er onder extensief dagrecreatief medegebruik wordt verstaan.	Nee
13.38	16-17	Artikel 4.2.1 van het ontwerp inpassingsplan stelt de bouwregels van het windpark vast. Indieners lezen dat in de ontwerp omgevingsvergunning, als projectomschrijving, een tiplaagte wordt genoemd. Dit ontbreekt echter in de bouwregels van het ontwerp inpassingplan. Gelet op de belangen wat betreft natuur is het noodzakelijk om dit in de planregels op te nemen, om te voldoen aan artikel 3:2 jo. 3:4 van de Awb.	In de planregels van het Ontwerp-Inpassingsplan zijn de minimale en maximale afmetingen van de windturbines opgenomen. Daaruit volgt eveneens de minimale en maximale tiplaagte van de bandbreedte van de windturbines. Deze minimale en maximale waarden hebben ten grondslag gelegen aan de beoordeling van natuureffecten en daarmee de besluitvorming. Met in achtneming van de	Nee

			minimale en maximale afmetingen, wordt eveneens aan de minimale en maximale tiplaagte voldaan.	
Normstelling MER				
13.39	17	Bij tussenuitspraak van 30 juni 2021 heeft de Afdeling vastgesteld dat de windturbinebepalingen uit het Activiteitenbesluit en de regeling zijn vastgesteld in strijd met het recht van de Europese Unie, omdat er geen milieueffectbeoordeling is verricht. De Afdeling heeft gelet hierop vastgesteld dat de windturbinebepalingen buiten toepassing dienen te worden gelaten. Het gevolg van deze uitspraak is dat er niet mag worden uitgegaan van de rechtstreekse werking van de normen voor geluid, slagschaduw, lichtschittering/reflectie en externe veiligheid.	Ten behoeve van Windpark Eemshaven-West zijn specifieke milieunormen vastgelegd, onafhankelijk van het Activiteitenbesluit en de -regeling. Voor geluid en slagschaduw heeft een normonderzoek plaatsgevonden. Er ligt derhalve een deugdelijke motivering ten grondslag aan de milieunormen die voor het project zijn vastgesteld. Zie ook de beantwoording bij 13.3. Voor externe veiligheid is onderbouwd dat er geen aanleiding is voor het vaststellen van een normstelling, aangezien er geen beperkt kwetsbare of kwetsbare objecten binnen de maximale werpafstanden zijn gelegen.	Nee
13.40	17	In het ontwerp inpassingsplan zijn normen opgenomen voor geluid, slagschaduw, lichtschittering/reflectie en externe veiligheid. Het zelfstandig stellen van normen is niet meegenomen in het MER. Bij Windpark Eemshaven-West is geen aansluiting gezocht bij het MER d.d. 15 februari 2022. Slechts in het geval van reparatie na tussenuitspraak kan hooguit volstaan worden met opname van de onderbouwing in de planttoelichting.	Ten behoeve van het MER heeft onderzoek naar normstelling plaatsgevonden en is de normstelling waaraan getoetst wordt, onderbouwd. De normstelling die door het bevoegd gezag is vastgelegd in het Ontwerp-Inpassingsplan sluit daarbij aan. In de plantoelichting is de onderbouwing daarvoor opgenomen. De onderbouwing bij de normstelling is mede naar aanleiding van de zienwijzen aangevuld.	Zie zienswijze 13.3
Leefbaarheid				
13.41	17-18	Indieners betwisten en ontkennen de gehanteerde normen in zijn algemeenheid gelet op de uitspraak inzake Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding d.d. 30 juni 2021. De besluitvorming van Windpark Eemshaven-West dient te worden ingetrokken c.q. opgeschort omdat het plan ontoelaatbaar/ ingrijpend is voor omwonenden c.q. indieners en ernstige hinder gaat veroorzaken (externe veiligheid, slagschaduw, lichthinder, geluidhinder).	De uitspraak inzake Delfzijl Zuid Uitbreiding van 30 juni 2021 concludeert dat er een milieubeoordeling had moeten plaatsvinden ten behoeve van het kunnen vaststellen van de normen in het Activiteitenbesluit. De Afdeling doet geen uitspraak over het beschermingsniveau van de betreffende normen. zie verder de beantwoording bij 13.3	Nee
13.42	18	Indieners merken op dat het MER meerdere kleine spel- en schrijffouten bevat. Zo staat meerdere keren aangeven dat de Omgevingswet inwerking treedt op 1 juli 2022, echter is deze wet nogmaals uitgesteld en nu gepland voor 1 januari 2023. Tevens staat op pagina 25 van het MER dat de Structuurvisie Waddenzee is vervallen met de inwerkingtreding van de Omgevingswet die gepland was op 1 juli 2022.	Ten tijde van indiening van de aanvraag stond de in werkingtreding van de Omgevingswet gepland op 1 juli. Deze is inmiddels uitgesteld tot 1 januari 2023. Aangezien de Omgevingswet is uitgesteld, moet de besluitvorming onder het huidige stelsel plaatsvinden. Dat in het MER nog een datum van 1 juli staat, maakt derhalve voor de besluitvorming geen verschil. Met de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet die op 1 Januari 2023 verwacht wordt, stelt het Rijk geen aparte structuurvisie meer op voor de Waddenzee. Daarmee komt de Structuurvisie Waddenzee te vervallen. De Planologische Kernbeslissing Waddenzee (PBKB) heeft op grond van de invoeringswet Wet ruimtelijke ordening de status van structuurvisie gekregen en wordt thans aangeduid als de Structuurvisie Waddenzee. Aan de PBKB is getoetst in het MER.	Nee
13.43	18	Indieners maken zich serieus indringend/ zwaarwegend zorgen over de volgende onderwerpen: - Landschap (I) - Slagschaduw (II) - Geluidhinder (III) - (Externe) Veiligheid (IV) - Obstakelverlichting (V) - Stikstofdepositie (VI) - Molenaarswoning/ Cumulatie (VII)	Wordt voor kennisgeving aangenomen. Inhoudelijk aspecten uit deze zienswijze worden hieronder beantwoord.	Nee
13.44	18-19	Indieners hebben ernstige zorgen over de impact van Windpark Eemshaven-West op het landschap. Elke nieuwe uitbreiding van het industriegebied Eemshaven tast de kenmerken van grootschalige openheid en eindeloze horizon, cultuurhistorie en natuur uitgedrukt in het waddengebied en de twee Slaperdijken verder in redelijkheid onaanvaardbaar aan.	In het MER zijn de effecten van het windpark op het landschap beoordeeld. Ook in het ONTWERP - INPASSINGSPAN is een beoordeling van het landschapsbeeld opgenomen. Onderdeel van de beoordeling zijn de landschappelijke en cultuurhistorische kernwaarden van de Waddenzee. De beoordeling heeft onderdeel uitgemaakt van de besluitvorming. Onderdeel van de landschappelijke beoordeling betreffen de aspecten 'Weidsheid en openheid'. Hierbij is geconcludeerd dat het windpark een negatieve invloed heeft op de openheid in het gebied. Dat is een gevolg van het aantal turbines dat toeneemt ten opzichte van de huidige situatie, maar is daarmee eveneens inherent aan het invullen van een concentratiegebied voor windenergie. Daarmee is het effect op de openheid en weidsheid in het kader van de besluitvorming acceptabel bevonden in het licht van de bijdrage aan de duurzame energiedoelstellingen. De mate waarin de weidsheid en openheid wordt beïnvloed is overigens afhankelijk van het standpunt en afstand tot het windpark. Op grotere afstand, bijvoorbeeld vanuit de Waddenzee is het deel van het blikveld dat wordt gevuld door het windpark relatief beperkt. Ook wanneer vanaf de oost- of westzijde op het windpark wordt gekeken, valt een deel van het windpark in het totale blikveld weg ten opzichte van het huidige windlandschap in de Eemshaven. Onderdeel van de beoordeling is het effect op de Slaperdijken. Deze worden niet fysiek aangetast. Daarnaast is gezien het verschil in schaalniveau van de relatief lage Slaperdijken en de windturbines geen sprake van invloed op het totale landschapsbeeld of de cultuurhistorisch landschappelijke kwaliteit van de dijken. In planregel 7.5.2 is hiertoe een bepaling opgenomen. Ten aanzien van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kenmerken uitgedrukt in het Waddengebied wordt opgemerkt dat er een separate analyse heeft plaatsgevonden ten aanzien van de beïnvloeding van deze waarden (Barro / Unesco) van de Waddenzee. Deze is als bijlage 5 bij het MER opgenomen. De beoordeling concludeert dat er sprake is van beïnvloeding, maar dat dit niet leidt tot significante gevolgen voor de kernwaarden van de Waddenzee.	Nee

13.45	19	Verskillende visualisaties, waaronder Figuur 7.11 op pagina 125 van het MER, zijn zwaar ondermaats en geen deugdelijke weergave van de realiteit dat niet normaal zichtbaar is wat/ hoe de windturbines betekenen voor / inbreken op het landschap.	Het is uit de zienswijze niet duidelijk om welke reden de visualisaties ondermaats zijn en geen deugdelijke weergave. Overigens betreffen dit uitsneden ter illustratie in het hoofddocument van het MER. De vergrote versies van de visualisaties zijn eveneens separaat opgenomen in bijlage 4.1 en 4.2.	Nee
13.46	19	Indieners menen dat sprake is van significante aantasting van de kernwaarden (beschreven in het Barro van het "Waddengebied"), des te meer nu alle beoordelingen voor het landschap leiden tot een sterk waarneembare negatieve verandering en een waarneembare verandering ten opzichte van de referentiesituatie (zie tevens pagina 24 van het MER).	Op pagina 24 van het MER wordt ingegaan op het Barro en de kernkwaliteiten voor de Waddenzee die daarin zijn vastgelegd. Het Barro schrijft voor dat voor projecten in het Waddengebied (waar windpark Eemshaven-West binnen valt) de effecten op de waarden van de Waddenzee beoordeeld moeten worden in het kader van de ruimtelijke procedure. In het MER is onderzoek gedaan naar de impact van het voornemen op de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten van de Waddenzee en heeft daarop een beoordeling plaatsgevonden. Dit is separaat in bijlage 5 gerapporteerd en opgenomen in het MER en Ontwerp Inpassingsplan. De beoordeling concludeert dat er weliswaar sprake is van beïnvloeding, maar dat deze dusdanig beperkt is dat er geen sprake is van significante gevolgen voor de kernkwaliteiten van de Waddenzee. De resultaten van het onderzoek met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed besproken. De RCE heeft aangegeven zich te kunnen vinden in de resultaten.	Nee
13.47	19	Indieners stellen dat Windpark Eemshaven-West niet wegvalt in het bestaande windlandschap van de Eemshaven, omdat Windpark Eemshaven-West gelegen is aan de westkant van het Eemshavengebied en daardoor een uitbreiding vormt. (Notitie 'Relatie kernwaarden Waddenzee & Windpark Eemshaven-West' d.d. 21 september 2021; Agenda voor het Waddengebied 2050 op pagina 40 invloed windparken op Waddengebied).	Op pagina 40 van de Agenda van het Waddengebied 2050 wordt ingegaan op opgaven en dilemma's waar de Waddenzee en het Waddengebied de komende jaren voor staan. Een van de opgaven is de omgang met de energietransitie. In algemene zin ten aanzien van windparken wordt aangegeven dat deze invloed hebben op de openheid van het Waddengebied en dat dit tot maatschappelijke discussies leidt. Dit sluit aan bij de conclusies in de notitie 'Relatie Kernwaarden Waddenzee en Windpark Eemshaven-West', waarin geconcludeerd wordt er sprake is van beïnvloeding van de openheid van het gebied, zij het in beperkte mate. De conclusies ten aanzien het wegvallen van het windpark in het bestaande windlandschap van de Eemshaven, waar indiener aan refereert, heeft betrekking op de situatie waarbij het windpark van de west- of oostzijde wordt gezien en dus voor of achter de bestaande windturbines van de Eemshaven ligt (en daarmee dus deels wegvalt in het bestaande windlandschap). Dit betekent dat de mate waarin windpark Eemshaven-West bijdraagt aan het 'vullen' van het blikveld beperkter is dan wanneer vanaf de noord- of zuidzijde naar het gebied wordt gekeken. Dit is betrokken bij de beoordeling en de besluitvorming.	Nee
13.48	20	Indieners stellen dat de verlichting wel degelijk naar buiten toe straalt en je hoeft maar in het donker via de N362 richting Delfzijl te rijden en een dansend ballet van rode lampjes komt je tegemoet. Dit in tegenstelling tot wat de deskundige stelt op pagina 120 van het MER.	Het is onduidelijk op welk tekstdeel op pagina 120 wordt bedoeld als het gaat om verlichting. Als wordt bedoeld dat luchtvaartverlichting uitstraalt, wordt verwezen naar pagina 143 van het MER waarin wordt aangegeven dat luchtvaartverlichting op windturbines puntbronnen betreffen. Dat betekent dat ze niet naar buiten toe uitstralen. Dit wil overigens niet zeggen dat de lampen van afstand niet zichtbaar zijn, maar enkel dat deze geen uitstralend karakter hebben. Luchtvaartverlichting is verplicht bij windturbines met een tiphoogte hoger dan 150 meter. De verlichting moet voldoen aan de vereisten uit het Informatieblad "Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland, In relatie tot luchtvaartveiligheid" van de Inspectie voor Luchtvaart en Transport. Onderdeel van het verlichtingsplan is het waar mogelijk beperken van de hinder van verlichting, bijvoorbeeld door de intensiteit van de lampen aan te passen aan verschillende zichtomstandigheden. Het effect op duisternis is onderdeel van de landschappelijke beoordeling in het MER en van de besluitvorming voor Windpark Eemshaven-West.	Nee
13.49	20	Het college van Rijksadviseurs concludeert dat er te weinig 'tegendruk' is van onder andere gemeenten en projectontwikkelaars. Gemeenten en projectontwikkelaars nemen 'landschappelijke waarden' als recreatie, uitzicht en biodiversiteit te weinig serieus en gaan daardoor te gemakkelijk in groene gebieden bouwen. Steeds meer inwoners, burgers en ondernemers verafschuwen de manier waarop windturbines de landschappen veranderen, gesterkt door deskundigen en bouwmeesters.	Dit nemen we voor kennisgeving aan.	Nee
13.50	20	Indieners vertrouwen in hun democratische gekozen lokale overheid, dat deze de minister hierin zullen volgen, dat er meer windturbines op zee dienen te worden geplaatst. Het Planbureau Leefomgeving pleit voor betere bescherming van het landschap, dat de afgelopen 30 jaar sterk is veranderd door verstedelijking en de komst van data- en distributiecentra, windturbines en zonneparken.	Dit nemen we voor kennisgeving aan.	Nee
13.51	21	In hoofdstuk 5 'Onderzoek' van het ontwerp-inpassingsplan zijn de uitgangspunten van de milieueffecten gegeven met een wijziging naar de tussenuitspraak van de Afdeling inzake Windpark Delfzijl Uitbreiding d.d. 30 juni 2021. De normen van het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling die betrekking hebben op windturbines zijn daar buiten toepassing verklaard. De initiatiefnemers wachten het oordeel klaarblijkelijk niet af en geven de bekende overwegingen die al gebruikelijk waren voor de tussenuitspraak van 30 juni 2021.	Wordt voor kennisgeving aangenomen Zie verder de beantwoording onder 13.3	nee
13.52	21	Arcadis heeft als reactie op een motie Erkens/Leijten d.d. 22 juni 2021 in de Tweede Kamer al een rapport opgeleverd en rechtsvergelijkend onderzoek verricht over de windturbinebepalingen waaruit blijkt dat Nederland pretendeert het beste jongetje van de klas te zijn maar het tegendeel waar blijkt te zijn. Arcadis concludeert dat de in acht te nemen randvoorwaarden onvoldoende zijn vastgelegd en stelt dat het wenselijk is om op dit punt een duidelijkere, eenduidige regeling te krijgen.	Het onderzoek van Arcadis is uitgevoerd om inzicht te krijgen in wat een afstandsnorm als instrument voor milieubescherming bij windturbines kan bieden. De rapportage richt zich op het bepalen van de mogelijkheden en meerwaarde voor het stellen van een afstandsnorm voor windturbines tot woningen, in plaats van of additioneel aan een geluidsnorm. Dit gebeurt op basis van een beoordeling van bestaand onderzoek en de praktijk in een aantal landen. Het onderzoek betreft een	nee

			literatuuronderzoek. Uit de rapportage komen geen nieuwe inzichten of literatuur naar boven. Het laat zien dat de achtergrond achter de (voormalige) Nederlandse geluidsnorm als enige is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar hinderbeleving. De inhoud van de rapportage geeft geen aanwijzingen die aanleiding geven een andere afweging te maken.	
13.53	21	De Afdeling stelt bij tussenuitspraak d.d. 30 juni 2021 dat de normen moeten zijn gebaseerd op actuele, deugdelijke, op zichzelf staande en de situatie toegesneden motiveringen. Uit de conclusie van Arcadis in het 'Onderzoek afstanden windturbines' blijkt evident dat hiervan geen sprake is. Hierdoor heeft het bevoegd gezag in de voorschriften van het ontwerp-inpassingsplan en de omgevingsvergunningen nagelaten te borgen dat de norm in de praktijk uitvoerbaar is.	Het onderzoek van Arcadis heeft geen betrekking op het windpark Eemshaven-West. Voor Windpark Eemshaven-West heeft normonderzoek plaatsgevonden en is een zelfstandige onderbouwing/ motivering opgenomen voor de vastgestelde normen in het ontwerp-Inpassingsplan. Mede naar aanleiding van de zienswijzen is de toelichting in het PIP aangepast en aangevuld, zie het antwoord bij zienswijze 13.3. De normen die zijn opgenomen in het PIP zijn handhaafbaar en er is geen aanleiding een aanvullende eis hiervoor op te leggen.	zie zienswijze 13.3
13.54	22	Het bovenstaande is niet nieuw. Arcadis stelt al sinds 2019 dat de slagschaduwnormen in de praktijk niet werken. De feitelijke hinder is, materieel, bijna 3 keer zoveel als, formeel, wettelijk is toegestaan. Daardoor zijn onder andere bedrijven en inwoners in de omgeving buitengewoon en als gemotiveerd verontrust erover dat en in welke mate zij worden geconfronteerd met slagschaduw, geluidshinder en dergelijke.	Er wordt vanuit gegaan dat verwezen wordt naar een artikel uit de Energiea waarin Adviesbureau Arcadis heeft aangegeven dat de slagschaduwnorm in de praktijk niet werkt. Het artikel gaat over de specifieke situatie waarin de gemeente Almere op grond van het besluit tot uitvoering Crisis en Herstelwet de bevoegdheid heeft gekregen om de slagschaduwnorm van de Activiteitenregeling los te laten. In het artikel geeft Adviesbureau Arcadis uitleg aan de keuze die de gemeente Almere heeft gemaakt om met slagschaduwhinder om te gaan in de specifieke situatie voor het Chw plan Oosterwold. Dit heeft geen betrekking op de toepasbaarheid van de norm voor slagschaduw van windturbines uit het Activiteitenbesluit. In het kader van de besluitvorming is een norm voor slagschaduw vastgesteld die lager ligt dan (eerdere) de norm uit het Activiteitenbesluit (namelijk maximaal 1 uur slagschaduw per jaar op de gevel van een gevoelig object). Aan deze norm is getoetst. Op basis van het onderzoeksrapport naar slagschaduw is aangetoond dat het voornemen aan de norm kan voldoen.	Nee
13.56	22	Indieners wijzen erop dat op dit moment de lokale normen bij windparken en de onderbouwing ervan ter toetsing liggen bij de Stichting Advisering bestuursrechtspraak. De Raad van State heeft in diverse windparken hierom gevraagd, juist nu materieel weer dezelfde normen en onderbouwingen ervan zijn en worden geleverd. Indieners menen dat het afwachten van het resultaat hiervan noodzakelijk is, om te kunnen spreken van zorgvuldige en deugdelijke ontwerpbesluiten, als vereist in artikelen 3:2, 3:4 jo. 3:46 van de Awb.	Op 30 juni 2021 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraak gedaan over onder meer de vraag of voor het Activiteitenbesluit Milieubeheer en de Activiteitenregeling milieubeheer een plan-MER-plicht bestaat op grond van de Europese SMB-richtlijn. Totdat die beoordeling is gemaakt, worden de windturbinebepalingen uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling buiten toepassing gelaten. De Afdeling geeft in haar uitspraak van 30 juni 2021 ook aan dat in de tussentijd het bevoegd gezag bij het vaststellen van een ruimtelijk plan voor een concreet project eigen normen kan stellen ter vervanging van de normstelling uit het Activiteitenbesluit en de -regeling. Daarbij geldt dat deze normen moeten worden voorzien van een actuele, deugdelijke, op zichzelf staande en op de aan de orde zijnde situatie toegesneden motivering. De onderbouwing van de normstelling die voor Windpark Delfzijl Zuid is vastgesteld ligt voor een advies bij de StAB. Dit advies is echter nog niet openbaar en beschikbaar. In het Ontwerp-Inpassingsplan en omgevingsvergunning is een onderbouwing gegeven voor een deugdelijke en voor het gebied passende normstelling, in lijn met bovengenoemde uitspraak. Ten opzichte van het ontwerpbesluit is naar aanleiding van de zienswijzen deze onderbouwing aangevuld en aangescherpt. Onafhankelijk van het advies van de StAB achten wij deze onderbouwing afdoende voor het vaststellen van normstelling in het kader van onderhavige besluitvorming.	Zie zienswijze 13.3
13.57	22-23	Het milieueffectrapport Windpark Eemshaven-West, 715071, 15 februari 2022, p.99 van Pondera heeft slechts 9 referentiepunten bij woningen van derden, toevalligerwijs niet de 'molenaarswoning' Emmaweg 30, gehanteerd. In dit rapport wordt niet duidelijk op welke wijze – objectieverbaar – de onderzoekers tot deze punten zijn gekomen. De indieners ontkennen en bestrijden derhalve de resultaten qua inhoud en totstandkoming. Daarnaast menen indieners recht te hebben op een soortgelijk – ingevolge 30 juni 2021 opgeschaald – onderzoek betreffende hun geluid- en slagschaduwhinder, in ieders perspectief naar fundamentele aanspraken van goed en veilig wonen, leven en werken, als basis/ grondrecht.	Onduidelijk is waar indiener in het MER 9 referentiepunten voor de onderzoeken naar geluid- en slagschaduweffecten is tegengekomen. Zowel bij de beoordeling van de alternatieven (hoofdstuk 5 &6) als het VKA (paragraaf 15.2 en 15.3) staan in de beoordelingstabellen 10 referentiepunten opgenomen, waaronder de Emmaweg 30, welke overigens geen molenaarswoning voor de inrichting van Windpark Eemshaven-West betreft. Ten aanzien van normstelling: zie het antwoord bij zienswijze 13.3. :	Nee
13.58	23	Indiener geeft aan dat miljoenen Nederlanders ernstige geluidsoverlast hebben, zo'n 7.000 personen zijn omwonenden van een windturbine aldus recente RIVM-publicaties, en bevestigt dat ernstige gezondheidseffecten kunnen optreden. Resulterende dat het RIVM een speciaal expertisecentrum heeft opgericht ter monitoring van de gezondheidsschade door windturbines.	Wordt voor kennisgeving aangenomen.	Nee
13.59	23	Het bevoegd gezag wacht klaarblijkelijk deze belangrijke onderzoeken, en eveneens een nieuw onderzoek van het RIVM ingevolge de gezondheidseffecten bij moderne d.w.z. minimaal 150 meter hoge windturbines, niet af.	Wordt voor kennisgeving aangenomen.	Nee
13.60	23-24	Het bevoegd gezag stelt de norm wederom op 47 L _{den} , eenzelfde als de inmiddels buiten toepassing verklaarde norm uit het Activiteitenbesluit (WHO adviseert grens onder 45 db L _{den} voor geluid afkomstig van windturbines, RIVM adviseerde in 2009 al eens over een strengere geluidsnorm van 40db). Enige toetsing ontbreekt in de ontwerpbesluiten en bij besluitvorming zal dit in strijd zijn met het zorgvuldigheids-, preventie- en voorzorgsbeginnsel op grond van artikel 3:2 en 3:46 Awb en artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.	Het feit dat de normen uit het Activiteitenbesluit en -regeling momenteel buiten toepassing zijn verklaard omdat bij de totstandkoming hiervan de m.e.r.-procedure had moet worden doorlopen, zegt niets over de toepasbaarheid van de normen zelf en de mate van bescherming die deze bieden. De normstelling is destijds door het Rijk bepaald op basis van onderzoek naar de hinderbeleving van windturbinegeluid en diende als algemeen wettelijk kader voor de toetsing, waarvan het bevoegd gezag ook kon afwijken. Bij brief van 31 maart 2014 (kenmerk IENM/BSK-2014/44564) heeft de (toenmalige) staatssecretaris van I&M aangegeven dat de huidige normstelling deze hinder op een verantwoorde manier voldoende beperkt. Dit is in diverse rechterlijke uitspraken bevestigd (o.a. ABRvS 7 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2720).	zie zienswijze 13.3

			Voor de specifieke situatie van Windpark Eemshaven West is in de toelichting van het voorgenomen besluit gemotiveerd waarom een norm van 47 dB L_{den} als norm passend is voor dit windpark op deze specifiek locatie. Opgemerkt dient te worden dat een L van 47 dB (als dit continu wordt gesteld) overeenkomt met een L_{Aeq} van ca. 40,6 dB(A) en dat aanvullend een norm van 39 dB voor de nachtperiode is opgenomen. Deze norm is strenger dan de norm van 41 dB L_{night} van het Activiteitenbesluit. In de structuurvisie Eemsmond – Delfzijl (SED) zijn de normen van het Activiteitenbesluit het uitgangspunt geweest, waarbij deze niet per inrichting maar per (bij de SED begrensd) windpark gelden. De toelaatbaarheid van het gecumuleerde geluid is t.b.v. de SED met een gezondheidskundige afweging beoordeeld. Aangezien het windpark deel uitmaakt van het gebied van de SED en alle woningen binnen de invloedssfeer van het onderhavige windpark binnen de invloedssfeer van het gebied van de SED liggen, geldt tevens dat de norm passend is bij het gebied als concentratiegebied voor windenergie en diverse andere (industriële) ontwikkelingen. Ten behoeve van het onderhavige windpark is aanvullend is geanalyseerd in hoeverre er milieuwinst te behalen is bij een lagere normstelling (46 en 45 dB L_{den}). Uit dit onderzoek is gebleken dat winst voor het leefklimaat gering is ten opzichte van de derving in energieopbrengst die dit met zich mee zou brengen. Ten aanzien van het advies van de WHO: het bedoelde WHO-rapport stelt vast dat het onderzoek dat negatieve effecten aangeeft afwezig is of van lage tot zeer lage kwaliteit is. De WHO concludeert in haar rapportage dan ook dat er zeer weinig bewijs is dat wijst op (directe) nadelige effecten van windturbinegeluid voor gezondheid. Het advies van de WHO betreft een zgn. voorwaardelijk advies, het betreft geen direct werkende regelgeving. Hiermee geeft het advies van de WHO dan ook geen aanleiding te oordelen dat 45 dB L_{den} toereikend is en 47 dB L_{den} niet. De toegepaste geluidnorm is beperkt hoger dan het advies van de WHO met aanvullend een specifieke norm van de nachtperiode en vanuit de SED er een 'overkoepelende' norm van 65 dB voor het gecumuleerde geluid geldt. Hiermee is er geen aanleiding te veronderstellen dat de gehanteerde geluidnormen onvoldoende bescherming bieden en onaanvaardbaar zijn en is er geen strijd met het preventie- en/of zorgbeginssel.	
13.61	24	Kortom (de inmiddels buiten toepassing verklaarde) wetgeving ten aanzien van windturbines in Nederland loopt zeker twintig jaar achter op de feiten. Het is ontoelaatbaar, want te veel onduidelijk over hoe de overheid moet omgaan met onzekere risico's en milieu bij het toestaan van nieuwe technologie.	Zie de beantwoording onder 13.60	Nee
13.62	24	Bovenstaand is bevestigd door recent onderzoek van adviesbureau Arcadis genaamd 'Onderzoek afstandsnormen windturbines' van 19 april 2022 in hoofdstuk 7 en 8. Het bureau concludeert dat naast Nederland, enkel Noorwegen een L _{den} -systematiek hanteert. En dat is in een windrijk land als Nederland niet gewenst. Ook hanteren andere landen in Europa een strenger systematiek wat betreft hoorbare karakteristieken waaronder tonaal geluid c.q. laagfrequent geluid. Indieners verzoeken het bevoegd gezag hiermee rekening te houden bij het normeren van het windpark en niet murw mee te gaan bij de bekende rapporten van de initiatiefnemers.	Het onderzoek van Arcadis is uitgevoerd om inzicht te krijgen in wat een afstandsnorm als instrument voor milieubescherming bij windturbines kan bieden. Hiertoe heeft zij onderzocht op welke manier andere landen milieubescherming bij wind op land hebben geregeld, welke geluidbelasting en slagschaduw-niveaus er bij verschillende afstanden verwacht kunnen worden, en wat in algemene zin de voor- en nadelen zijn van het hanteren van een afstandsnorm. Het klopt dat verschillende normen en methodieken worden toegepast in de verschillende landen. Het onderzoek geeft daar een objectieve beschouwing op. Het onderzoek is niet bedoeld om een RESnieuwe norm voor windturbines in Nederland te bepalen. Het onderzoek is geen aanleiding om op dit moment een andere aanpak ten aanzien van het vaststellen van normen voor Windpark Eemshaven-West te hanteren of een andere keuze te maken met betrekking tot de normen zelf. zie verder de beantwoording bij zienswijze 13.3.	zie 13.3
13.63	24-25	Nu de normen buiten toepassing worden gelaten, verlangen indieners dat nieuw onderzoek verricht moet worden m.b.t. bedrijvigheid – mede in cumulatie met andere risicobronnen zoals cyberaanvallen, explosiegevaar van windturbines, kans op lekkende (ondergrondse) leidingen en zeer verontreinigde bodem – eveneens met een concrete definitie. Een dergelijke analyse laten plaatsvinden zou passend zijn in het kader van zorgvuldigheid. Bovendien dienen de minimale randvoorwaarden van een uitwerkingsplan/ inrichtingsplan in het belang van de leefomgeving van de indieners publiekrechtelijk te zijn geborgd. Dit is eveneens door het bevoegde gezag verzaakt want nagelaten, zulks in strijd met artikel 3:2, 3:4 jo. 3:46 Awb.	Het MER en de ontwerpbesluiten laten zien dat het voornemen kan voldoen aan de voor windparken geldende wet- en regelgeving en dat eveneens sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Daarbij zijn voor de normen die buiten toepassing zijn verklaard, normen vastgesteld en in de besluiten opgenomen op basis van een actuele, deugdelijke en naar de specifieke situatie toegepaste motivering. Er is ten behoeve van de besluitvorming of naar aanleiding van deze zienswijze geen aanleiding om nader onderzoek uit te voeren naar de genoemde aspecten.	Nee
13.64	25	Indieners betwisten derhalve de gebezigde normen ten aanzien van externe veiligheid (niet langer van toepassing op nieuwe windparken na tussenuitspraak van Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding d.d. 30 juni 2021), nu de contouren en normen geen rekening houden met de locatie specifieke omstandigheden, te weten seismische risico's, en terwijl milieuonderzoeken lopende zijn.	Voor het thema externe veiligheid geldt dat het Activiteitenbesluit een norm van PR 10-5 voor beperkt kwetsbare objecten voorschreef en PR 10-6 voor kwetsbare objecten. Deze normen zijn ten gevolge van de uitspraak van de ABRvS bij windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding niet meer geldig als toetsingskader. Op grond van art. 2.14 lid 3 Wabo is wenselijk te beoordelen of er aanleiding is in het kader van de bescherming van het milieu voor het aspect externe veiligheid nadere normen te stellen. Het externe veiligheidsbeleid van alle risicobronnen is met introductie van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) in 2004 gelijkgetrokken. Het hanteren van 10-5 en 10-6 voor een aanvaardbaar risico dateert al van eerder, zo wordt het onder andere genoemd in het Nationaal milieubeleidsplan 4 (juni 2001) maar ook daarvoor werd deze norm als aanvaardbaar gehanteerd. In het kader van de vuurwerkramp in Enschede (2000) en het daaropvolgende rapport van de commissie	zie 13.3

			Oosting heeft ertoe geleid dat het gehele externe veiligheidsbeleid in Nederland tegen het licht is gehouden en er uiteindelijk maatschappelijk aanvaardbare normen in het Bevi zijn vastgelegd. Voor het windpark Eemshaven-West is bepaald of de windturbines een risico vormen voor beperkt kwetsbare en kwetsbare objecten. Uit de beoordeling volgt dat binnen de maximale effectafstand (de identificatieafstand) geen objecten zijn gelegen. Dat betekent dat het windpark, ongeacht de PR-afstand in geval van falen geen effect op objecten kan veroorzaken. Derhalve is er eveneens geen noodzaak om strengere PR-normen vast te leggen voor deze situatie. Wanneer een windturbine in een aardbevingsgevoelig gebied wordt gerealiseerd, dan dient in de berekening van het ontwerp van de windturbines gekeken te worden of de optredende krachten van een volgens het beleid mogelijke zwaarte van aardbeving significant is in vergelijking met de krachten waar al mee gerekend is. Het kunnen optreden van aardbevingen kan daarmee aanleiding zijn voor (extra) eisen aan de fundering van windturbines, maar heeft geen invloed op de PR-contouren of potentiële externe veiligheidseffecten.	
13.65	25	Indieners vinden aanduiding van het plangebied en de windturbines bovendien niet eenduidig. Links in het plangebied overlapt de vrijwaringszone van planregel 7.1 van een windturbine een ander plangebied, waardoor borging van de vrijwaringszone niet door huidige ontwerp-inpassingsplan kan worden gegarandeerd (zie foto en link in zienswijze document).	Er is geen sprake van overlap van de vrijwaringszone met de rand van het plangebied. De vrijwaringszone is begrensd op de rand van het plangebied. Hiermee wordt geborgd dat, wanneer gebruik wordt gemaakt van de schuifruimte er geen overdraai plaatsvindt over de rand van het plangebied.	Nee
13.66	26	Bovendien heeft Pondera Consult als opsteller van het MER gebruik gemaakt van een plangebied, dat veel breder is dan het huidige plangebied in het ontwerp-inpassingsplan (zie foto en link in zienswijze document). Het MER en het ontwerp inpassingsplan hebben wat betreft (externe) veiligheid afwijkende uitgangspunten, waardoor op geen enkele wijze sprake is van een actuele, deugdelijk, op zichzelf staande, op de situatie toegesneden motivering als vereist door de Afdeling bij tussenuitspraak van 30 juni 2021.	Het plangebied in het MER is gebaseerd op de grenzen van het aangewezen gebied voor wind-energie in de Provinciale Omgevingsvisie. Op basis daarvan is gekeken naar de invulling van het gebied met alternatieven. Het plangebied in het ontwerp inpassingsplan is toegesneden op het Voorkeursalternatief en de ruimte die bestemmingen die daarvoor nodig zijn. Dit heeft geen enkele relatie met externe veiligheid of uitgangspunten die voor het onderzoeken van externe veiligheidseffecten zouden gelden. De onderbouwing van de PR-afstanden, zoals onder beantwoording van 13.64 is voor beide plangebieden dezelfde.	Nee
13.67	27	Indieners zijn het fundamenteel oneens met de deskundige die het een en ander concludeert over aardbevingen op pagina 220 en 221 van het MER en dat dit geen beoordeling nodig heeft. Enkel stelt de deskundige dat nadere eisen nodig zijn ten aanzien van de fundering van de windturbines en dit geen gevolgen zal hebben voor de locatiekeuze van de windturbines. Indieners achten deze redeneerwijze onnavolgbaar. Als nadere eisen aan de fundering nodig blijken en praktisch niet uitvoerbaar, kan dit wel degelijk invloed hebben op de locatiekeuze van de windturbines. Bovendien stellen de ontwerpbesluiten en de bijhorende bijlagen op geen enkele wijzen nadere eisen aan de fundering, hetgeen een logisch gevolg is van het niet-uitvoeren van onderzoek naar de gevolgen van aardbevingen. Indieners achten daarom dat de ontwerpbesluiten niet zorgvuldig en deugdelijk zijn opgesteld, als vereist in artikelen 3:2, 3:4 jo. 3:46 van de Awb.	Wanneer een windturbine in een aardbevingsgevoelig gebied wordt gerealiseerd, dan dient in de berekening van het ontwerp van de windturbines gekeken te worden of de optredende krachten van een volgens het beleid mogelijke zwaarte van aardbeving significant is in vergelijking met de krachten waar al mee gerekend is. Het kunnen optreden van aardbevingen kan daarmee aanleiding zijn voor (extra) eisen aan de fundering van windturbines, maar heeft geen invloed op de PR-contouren of potentiële externe veiligheidseffecten van een windturbine. Ook zal dit niet leiden tot een andere locatie van een windturbine. Een fundatie kan altijd technisch zwaarder worden uitgevoerd, wanneer de situatie hierom vraagt. Het fundatieontwerp is daarnaast afhankelijk van het windturbine-type dat wordt gerealiseerd. Het fundatieontwerp moet, conform vergunning, voorafgaand aan de bouw aan het bevoegd gezag ter goedkeuring worden voorgelegd. Onderdeel van de toets is de constructieve veiligheid.	Nee
13.68	27	Voor de plaatsing van windturbines pleit de Agenda voor het Waddengebied 2050 m.b.t. plaatsing windmolens met de nieuwste technieken en het zoveel mogelijk dimmen van verlichting, indien mogelijk, bijvoorbeeld door een transpondersysteem.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen	Nee
13.69	27-28	Indieners vrezen de gevolgen van obstakelverlichting in hun woon-, leef- en werkgenot. Het verlichtingsplan, een voorstel voor het aanbrengen van markeringen en obstakellichten, dient voorafgaand aan de realisatie van het windpark ter instemming te worden voorgelegd aan de Inspectie Leefomgeving en Transport, en kan derhalve niet voorafgaand aan de plannen door indieners worden beoordeeld. Indieners menen dat dit leidt tot onzorgvuldige (genomen) ontwerpbesluiten.	Verlichting wordt uitgevoerd conform de vereisten uit het Informatieblad "Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland, In relatie tot luchtvaartveiligheid" van de Inspectie voor Luchtvaart en Transport. De Inspectie toetst het Verlichtingsplan. Het voorgenomen besluit gaat er van uit dat obstakelverlichting wordt aangebracht en dat deze voldoet aan de vereisten. Op dit moment verkent het Rijk de mogelijkheden voor een transpondersysteem, maar dit is in Nederland nog niet algemeen toepasbaar. Wanneer dit wel een optie is, is de initiatiefnemer voornemens daar een nadere afweging in te maken. De regels geven daartoe de mogelijkheid.	Nee
13.70	28	Indiener stelt dat in de toelichting is opgenomen dat transponderverlichting nog in de pilotfase verkeert maar zal worden ingezet zodra dat mogelijk is om de zichtbaarheid te reduceren. Dit is ook noodzakelijk vanwege de kwaliteit 'duisternis' van het waddengebied	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 13.69.	Nee
13.71	28	Het bovenstaand wordt echter niet geborgd in de planregels, evenmin in de voorschriften van de ontwerp omgevingsvergunning. De Inspectie Leefomgeving en Transport is geen bestuursorgaan dat kwalificatie als duisternis en stiltegebied toetst, enkel of de obstakelverlichting conform het Informatieblad is vastgelegd. Voorschrift 7.1 van het ontwerp omgevingsvergunningen stelt evenmin dat het transponder-systeem moet worden ingezet, zodra dit mogelijk is. Indieners merken op dat het Informatieblad 'Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland – in relatie tot luchtvaardigheid' reeds de inzet van een transpondersysteem mogelijk maakt, in tegenstelling tot hetgeen het ontwerp-inpassingsplan en MER beweren. Wettelijke borging is derhalve achtergelaten en dit is in strijd met de kernkwaliteiten van de Waddenzee, dus strijdig met artikelen 3:2, 3:4 jo. 3:46 van de Awb.	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 13.69.	Nee
13.72	28-29	Indieners betwisten uitdrukkelijk de AERIUS-berekeningen d.d. 25 november 2021. Bij habitatype H2130B, kalkarme dijken, is sprake van een ernstige overbelasting wat betreft stikstof. De AERIUS-berekeningen houden hiermee onterecht geen rekening. Indieners verzoeken derhalve om nader onderzoek, als vereist in artikel 3:2 van de Awb.	Uit de Aeriusberekeningen volgt niet dat er geen stikstofdepositie is op Natura-2000 gebied De Waddenzee, maar dat er geen stikstofdepositie optreedt op stikstofoverbelaste habitatitypen of – leefgebieden in Natura 2000 gebied de Waddenzee. Zo ligt het dichtstbijzijnde habitatype H2130B meer dan 30 km van het plangebied bij Schiermonnikoog. Het Habitatype H2130B komt derhalve in de ruime omgeving van het windpark niet voor.	Nee

13.73	29	Het stemt indieners niet hoopvol in een transparante en daarmee goed wetenschappelijk onderbouwde uitkomst van de stikstof-berekening. In oogschouw nemende, het 'gedoe' met stikstof berekeningen Lelystad Airport waar aangifte is gedaan van valsheid in geschrifte, alsmede uit recent onderzoek en jurisprudentie blijkt dat het rekensysteem en salderingssysteem van de stikstofbe-rekening moet worden aangepast. Ad Cloosterman betoogt tevens dat grootschalig gebruik van windenergie het klimaat kan ver-storen en het stikstofprobleem juist kan vergroten.	Het Aerius-model is het wettelijk voorgeschreven rekenmodel om stikstofdepositie te berekenen van projecten en ten behoeve van besluiten. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat het Aerius-mo-del of de Aerius-berekening onjuist zou zijn.	Nee
13.74	29-30	Uitkomsten van verschillende wetenschappelijke onderzoeken worden naar eigen gerief uitgelegd. Begin dit jaar (NB de inspre-ker bedoelt hier 2020, dat wil zeggen vorig jaar) verlaagt het kabinet de maximumsnelheid op snelwegen van 130 naar 100 kilo-meter per uur om de landelijke stikstofuitstoot te verminderen. De extra stikstofuitstoot van de snelheidsverhoging berekent het RIVM zo laag mogelijk, terwijl het de stikstofreductie van de snelheidsverlaging op papier veel hoger inschat. De wetenschappe-lijke logica hiervan is ver te zoeken, maar hiermee wordt wel de politiek gewenste uitkomst bereikt: zo veel mogelijk economische activiteit als mogelijk. Het stikstofadvies van de commissie-Remkes staat bol van voorbeelden waarin de politiek zo veel mogelijk 'rek en ruimte' in de milieuregelgeving zocht om de economie maximaal te laten groeien. Inmiddels heeft de Minister erkent dat de stikstofruimte als-ook de onderbouwing van deze maatregel niet deugt en niet meer kan worden gebruikt om bouw toe te laten. Alleen terugdraaien van de maatregel is ook niet meer mogelijk nu dit nier meer is te onderbouwen, ofwel de gemiddelde Nederlander zit met deze ellende door slechte beleidskeuzes.	Wordt voor kennisgeving aangenomen. Hetgeen door indiener aangedragen is niet van toepassing op voorliggende besluitvorming.	Nee
13.75	30	De deskundige stelt bloot en concludeert onjuist dat sprake is van een molenaarswoning op Emmaweg 30, volgens het MER van Windpark Eemshaven-West, omdat hij een eigen windturbine heeft. Er moet sprake zijn van bindingen die reëel en van vol-doende betekenis zijn. Eventuele molenaarsovereenkomst is niet ter inzage gelegd en daarom betwisten en ontkennen indieners bij gebrek aan wetenschap dat relevante bindingen met het windpark aanwezig zijn. De molenaarswoning bevindt zich bovendien te ver om visueel dan wel auditief toezicht te kunnen houden en er ontbreekt voldoende zicht op de delen van de windturbines. Daarnaast betwisten indieners dat de responstijd van de molenaarswoning korter is dan die van hulpdiensten. Indieners ver-zoeken, als hiervan sprake is, om – op zijn minst – openbaarmaking van de molenaarsovereenkomsten, als gelijk in ander wind op land projecten/ plannen is vrijgegeven.	Ten onrechte wordt gesteld dat de woning aan de Emmaweg 30 als molenaarswoning in het MER wordt aangewezen. Dit is geenszins het geval. De inrichting van Windpark Eemshaven-West heeft geen molenaarswoningen. Voor de woning aan de Emmaweg 30 geldt dat deze een bestaande windturbine op het eigen ter-rein heeft, waardoor deze woning, op basis van de Structuurvisie Eemsmoond – Delfzijl, in cumulatie niet beschouwd hoeft te worden.	Nee
13.76	30	Bovendien wijzen indieners op het feit dat niet 'zomaar' van de normen kan worden afgeweken. Het toepassen van molenaars-woning was mogelijk door de rechtstreekse werking van de normen in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling, zie bij-voorbeeld artikel 3.14 van Activiteitenbesluit. Nu dit niet meer aan de orde is door de tussenuitspraak van 30 juni 2021, dient het bevoegd gezag derhalve zelf hierin een afweging te maken, hetgeen is nagelaten in alle ontwerpbesluiten en bijhorende bijlagen.	Er wordt verwezen naar de beantwoording onder 13.75. Voor de inrichting van Windpark Eemsha-ven-West is geen sprake van molenaarswoningen.	Nee
13.77	31	Hierboven genoemde is eveneens van toepassing door de Structuurvisie Delfzijl-Eemsmoond, waaruit een gecumuleerde norm volgt van 65 Db(A). Volgens het MER voldoet Emmaweg 30 hier geenszins aan en een onderbouwing, als vereist in artikel 4:84 Awb, ontbreekt om gemotiveerd af te wijken. Deze norm laat geen uitzondering toe om af te wijken, waarmee de huidige norm van de ontwerpbesluiten ten aanzien van Emmaweg 30 strijdig zijn met de structuurvisie. Indieners menen dat het bevoegd ge-zag hierdoor in strijd gedraagt met artikel 4:84 van de Awb.	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 13.34.	Nee
Water Bodem				
13.78	31	De indiener geeft aan dat in de aanvraag voor de watervergunning is opgenomen dat de windturbines A3 en B3 binnen de be-schermingszones van oppervlaktewater worden aangebracht. Maar dat dit ook geldt voor de windturbines A2, B1 en B2. En B1 gaat daar zelfs overheen en is daarmee in strijd met de bestemming 'Water – Waterkering'.	In de Keur van het waterschap is bepaald dat er geen activiteiten mogen plaatsvinden binnen de kern- en beschermingszones van primaire watergangen. Dat betreft ook het realiseren van de fun-dering van een windturbine. Dat is alleen van toepassing op de windturbines A3 en B3. Dat andere windturbines zich (deels) boven de kern- en beschermingszone bevinden/draaien heeft geen nega-tieve gevolgen voor de waterhuishouding. Vanuit de doelstelling van de Keur bezien is dat niet rele-vant en dus ook niet vergunningplichtig. De bestemming 'Water-Waterkering' stelt regels aan het gebruik van gronden. Windturbine B1 wordt niet binnen deze bestemming gerealiseerd, maar bevindt zich in de hoogte boven deze be-stemming. En is daarmee niet strijdig.	Nee
13.79	32	De enkelbestemming 'Bedrijf - Windturbinepark' en de vrijwaringszones 'windturbine' raken ook aan de vrijwaringszone 'Oude dijken'. Door deze vrijwaringszone moet worden verzekerd dat het profiel van het oude dijklandschap, te weten de slaperdijken, blijft bestaan. In art. 7.5 van het Ontwerp Inpassingsplan is opgenomen dat het profiel van de dijk maximaal op twee locaties mag worden gewijzigd voor Windpark Eemshaven-West. Indieners menen dat er geen enkele inbreuk gemaakt mag worden op het dijklandschap. In de Omgevingsverordening van de provincie Groningen is vastgelegd dat het profiel van deze oude dijken (of restanten ervan) niet mag worden gewijzigd en er geen gebruik anders dan grasland op deze dijken is toegestaan. De waterke-rende functie van deze dijken mag niet beperkt worden door ander gebruik. Wijziging door aanvulling van het profiel van dijken of restanten daarvan is volgens de verordening alleen toegestaan als dit in overeenstemming is met de provinciale nota 'Afgraven en weer aangevuld' (2003). In deze nota gaat het om oude dijken die hun waterkerende functie verloren en in de 19e en 20e eeuw geheel of gedeeltelijk zijn afgegraven. Een afweging van de plaatsing van de windturbines ten opzichte van behoud van het dijkenlandschap is niet aanwezig, waardoor de ontwerpbesluiten in strijd zijn met artikelen 3:2, 3:4 jo. 3.46 van de Awb.	De enkelbestemming – 'Bedrijf- Windturbinepark' is op 1 locatie voor een beperkt deel over de vrij-waringszone oude dijken gelegen. Daarnaast raakt de vrijwaringszone windturbine op 2 locaties de vrijwaringszone Oude Dijk. Binnen de vrijwaringszone windturbine is het toegestaan overige voor-ziening als (o.a.) opstelplaatsen en kabels en leidingen te realiseren. Op basis van de bestemmingsomschrijving mag er binnen het bouwvlak van 'Bedrijf - Windturbine-park' maximaal 1 windturbine gebouwd worden. De locatie van de windturbine staat vast, maar bin-nen de bestemde schuifruimte kan de locatie van de windturbine verschoven worden. Binnen de 'Vrijwaringszone Oude Dijken' is het verboden zonder of in afwijking van een omgevings-vergunning de volgende werken of werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren: - het diepploegen, egaliseren en afschuiven van dijkgronden; - het gebruik anders dan als grasland. Deze vergunning kan alleen worden afgegeven indien de werken/ en of werkzaamheden geen be-lemmering vormen voor het behoud en/ of herstel van de dijk en de daarmee samenhangende cul-tuurhistorische waarden en kenmerken. Daarnaast betreffen het tijdelijke werken en/of werkzaam-heden ten behoeve van de aanleg van het windpark, waarbij de dijk na realisatie van het windpark weer in oorspronkelijke staat moet worden hersteld. Daarmee is geborgd dat de cultuurhistorische waarden en kenmerken van de dijk in stand blijven Desalniettemin wordt in het kader van zorgvuldigheid de enkelbestemming 'Bedrijf windturbinepark' beperkt, zodat deze niet overlapt met de vrijwaringszone 'oude dijken'. Overigens hebben de oude dijken geen waterkerende functie meer, dus van een effect daarop is hoe dan ook geen sprake. Daarnaast heeft een beoordeling plaatsgevonden ten aanzien het effect	Ja, vanuit zorg-vuldigheid wordt de enkelbestem-ming 'Bedrijf windturbinepark' beperkt, zodat deze niet overlapt met de vrijwa-ringszone 'Oude Dijken'

			van de windturbines op de oude dijken. De cultuurhistorische en landschappelijke waarden van de oude dijken blijft aanwezig, ook met de realisatie van Windpark Eemshaven-West.	
13.80	32	Indiener geeft aan dat het onjuist is dat de exportkabel buiten de aanvraag voor de Watervergunning is gelaten.	De watervergunning is een vergunning om, onder voorwaarden, activiteiten mogelijk te maken die strijdig zijn met de Keur van het waterschap. Daartoe is een gedetailleerd ontwerp noodzakelijk. Voor de exportkabel was die nog niet gereed. Voor het aanbrengen van de exportkabel zal een separate watervergunning worden aangevraagd bij het waterschap.	Nee
13.81	33	De Bouwverordening Het Hogeland bevat voorschriften omtrent het tegengaan van bouwen van een bouwwerk op verontreinigde bodem, specifiek artikel 2.1.5. Bouwverordening Het Hogeland jo. Artikel 8 van de Woningwet. Op figuur 10.6 en 10.8 van het MER, is in te zien dat een deel van het plangebied potentieel verontreinigd is en onderzoek noodzakelijk is. Het MER beoordeelt enkel in hoeverre de windturbines in de potentieel verontreinigde bodem worden gebouwd, maar een milieu hygiënisch onderzoek als bedoeld in artikel 2.15 ontbreekt alleszins. Hiermee is geen sprake van een deugdelijke onderbouwing wat betreft bodem en kan niet worden geconcludeerd dat sprake is van een goede ruimtelijke onderbouwing voor het bodemaspect. Hierbij wijzen indieners op het feit dat sprake is van een gecombineerde plan-MER en project-MER. Ingevolge het opstellen van een plan-MER dient het plangebied te worden onderzocht, niet alleen de gevolgen van de ontwerp omgevingsvergunning.	Met betrekking tot het aspect bodem is in het MER onderzocht in welke mate windturbines op potentieel verontreinigde gronden staan. Op basis hiervan heeft een beoordeling plaatsgevonden. De alternatieven zijn echter niet onderscheidend op dit punt. In de (aanvraag) omgevingsvergunning is geborgd dat voorafgaand aan de bouw fase een 0-meting bodemonderzoek wordt uitgevoerd. In de omgevingsvergunning is aanvullend opgenomen dat 3 maanden na de bouw eveneens een bodemonderzoek moet worden uitgevoerd. Daarmee wordt geborgd dat eventuele verontreinigingen (oud of nieuw) gesaneerd zullen worden.	Nee
Natuur Wnb-ontheffing				
13.82	33	Indieners achten het onvoorstelbaar dat de Wnb-ontheffing is gebaseerd op onderzoeken, waarbij in april 2020 slechts 7 (!) veldbezoeken zijn geweest. Ten eerste zijn de veldbezoeken te lang geleden, ten tweede is het aantal veldbezoeken te kort en te gelimiteerd. Indieners betwisten de aanname dat er geen sprake is van barrièrewerking, en eisen om nader concreet meervoudig onderzoek.	Ons is niet duidelijk waarom 7 veldbezoeken te weinig zou zijn. Ook is er geen reden om aan te nemen dat de bezoeken kwalitatief onvoldoende zouden zijn. De bezoeken zijn nog van redelijk recente datum. Een veldbezoek van 2020 is nog bruikbaar. Ten aanzien van barrièrewerking is onduidelijk waarom de effectbeoordeling wordt betwist. Beoordeeld is in welke mate vogels door de opstellingen hun voedsel- of rustgebied niet of moeilijk kunnen bereiken. De bruine kiekendief maakt potentieel gebruik van het gebied als foerageergebied. De soort is echter niet verstoringgevoelig voor windturbines. Voor overige soorten geldt dat het gebied weinig tot geen geschikt foerageergebied betreft. Ook voor gebieden ten zuiden van het plangebied geldt dat dit niet tot zeer beperkt als foerageergebied wordt gebruikt. Het plangebied vormt dan ook geen barrière voor soorten	Nee
13.83	33-34	Indieners benoemen rapport van Wageningen University dat blijkt dat vogels in negatieve zin 'wennen' aan de aanwezigheid van windturbines. Indieners beweren dat zonder nadere maatregelen en voorzieningen, onder andere adequate (3D-) radardetectie zoals in het naburige windpark in de Eemshaven die wel voldoet aan verplichte voorwaarden voor het meten van vogelsterfte, Windpark Eemshaven-West tot meer sterfte dan nodig leidt. Metingen van bijvoorbeeld weerradar op rotorhoogte geven geen betrouwbare metingen, daarentegen de vogelradar dat wel doet (aldus Adviesgroep Vogeltoets in opdracht van Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat).	Dit refereert aan het oorspronkelijke, maar achterhaalde plan om de molens stil te zetten wanneer er op de 3D radar grote groepen passerende vogels gedetecteerd zouden worden. Een dergelijke acute stilstand van een groot aantal molens voor een langere periode stuit echter op grote bezwaren van Tennet ihkv de stroomzekerheidslevering. Daarom is in plaats daarvan gekozen voor het ontwikkelen van een trekvogelvoorspellingsmodel dat minimaal 48 uur van tevoren massale vogel-trek op rotorhoogte voorspelt. De 3D radar is derhalve niet operabel in WP Eemshaven.	Nee
13.84	34	Bij Windpark Eemshaven wordt onderzocht of het zwart verven van een wiek van de windmolen leidt tot reductie van sterfte. Gezien Windpark Eemshaven-West een tiplaagte hanteert van 40 t/m 95 meter, hetgeen al een ridicul brede – daarmee ontoelaatbare – bandbreedte betreft, is er een verhoogde kans op mortaliteit. Indieners vinden dat dit nader moet worden onderzocht en dat zonder deze onderzoeken niet geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een goede ruimtelijk ordening.	De tiplaagte is betrokken bij de onderzoeken in de natuurtoets en PB. Daarmee is geborgd dat de bandbreedte aan turbineafmetingen voldoende zorgvuldig is onderzocht en betrokken bij de besluitvorming. Het onderzoek naar zwarte wieken loopt tot 2024 en derhalve is nog niet afgerond. Daarmee is er nog geen duidelijkheid over de inzetbaarheid van de toepassing als effectieve en efficiënte maatregel. Wellicht zal de zwarte wiek in de toekomst als alternatieve mitigerende maatregel worden toegepast (op basis van voorschrift 18 van de vergunning). Op dit moment is een zwarte wiek nog niet toegestaan. Dit doet echter geen afbreuk aan de goede ruimtelijke ordening van het voornemen, ook zonder zwarte wieken is daar sprake van.	Nee
13.85	34-35	Indieners constateren op pagina 179 en 180 van het MER dat er een voorschrift in de ontheffing dient te worden opgenomen ter reduceren van het aantal vleermuisaanvaringen. Dergelijk specifiek voorschrift voor vleermuizen ontbreekt. Bovendien menen indieners dat voorschrift 12 niet passend is bij het reduceren van vogelsterfte c.q. vleermuissterfte. Indieners achten de voorschriften van de Wnb-ontheffing reductie niet toereikend, derhalve in strijd met artikelen 3:2, 3:4 jo. 3:46 van de Awb.	Ten behoeve van het reduceren van vleermuissterfte is in voorschrift 16 van de Wnb-ontheffing een stilstandvoorziening opgenomen die het aantal aanvaringsslachtoffers reduceert. Het is onduidelijk waarom indieners van mening zijn dat voorschrift 12 niet passend is bij het reduceren van vogelsterfte. Uit de natuurtoets en PB is gebleken dat met name de 5 noordelijke windturbines verantwoordelijk zijn voor het aantal aanvaringsslachtoffers onder m.n. trekvogels. Door middel van een stilstandvoorziening op deze windturbines worden aanvaringsslachtoffers voorkomen. Voorschrift 13 borgt dat dit op een optimale wijze moet plaatsvinden. Daarnaast geldt een monitoringsverplichting om de stilstandvoorziening en de effectiviteit daarvan te monitoren en indien nodig, bij te stellen.	Nee
13.86	35	De ontwerp omgevingsvergunning stelt in paragraaf 1.3, de projectbeschrijving, dat de tiplaagte tussen 40 en 95 meter zal zijn. Voorschrift 1 van de Wnb-ontheffing betreft dit geenszins bij de soortenbescherming, ofwel het voorschrift is niet toereikend en derhalve in strijd met artikelen 3:2, 3:4 jo. 3:46 van de AWB. Voorts constateren indieners dat de Wnb-ontheffing niet ziet op het mogen verwijderen c.q. slopen van de turbines. Echter met de natuurgevolgen van een dergelijke sanering (bijv. een te hoge stikstofdepositie) is blijkens voorschrift 10 geen rekening gehouden. Indieners achten hiermee de Wnb-ontheffing in algemene zin niet toereikend.	De tiplaagte van de windturbines is onderdeel van de beoordelingen van de natuurtoets en PB, die ten grondslag liggen aan de Wnb ontheffing. Uit de minimale en maximale afmetingen van de windturbines, zoals deze zijn vastgelegd in de Wnb-ontheffing volgt dezelfde minimale en maximale tiplaagte. Door rekening te houden met de maximale afmetingen, is de minimale en maximale tiplaagte eveneens geborgd. Doordat de bandbreedte bekend is kunnen ook de gevolgen goed worden beoordeeld. Daarnaast is dit ook geborgd in het ONTWERP - INPASSINGSPAN en Omgevingsvergunning. Het slopen van de windturbines na afloop van de exploitatiefase maakt geen onderdeel uit van de Wnb-ontheffing. Dit is expliciet opgenomen in het algemene voorschrift 10 van de Wnb-ontheffing. Dat betekent dat voorafgaand aan de sloop separaat ontheffing moet worden aangevraagd, doorgaans op basis van een verwijderingsplan.	Nee

13.87	35	Indieners menen dat het bevoegd gezag niet nader heeft uitgelegd hoe de Wnb-ontheffing tracht rekening te houden in voor-schrift 21 met de kwalificatie 'duisternis' dat het Waddengebied kent. D.w.z. het is niet duidelijk wanneer sprake is van het 'aan-lichten' van de Waddenzeedijk bij werkzaamheden tussen zonsondergang en zonsopkomst. Is hiervan sprake als het een aantal lumen is overschreden? Of is hiervan sprake als bouwverlichting blijft branden na zonsondergang? Dit dient in het voorschrift te worden opgenomen. Het voorschrift is hiermee niet zorgvuldig opgesteld, als vereist in artikelen 3:2 en 3:4 van de Awb.	Het gebruik van licht bij de bouwwerkzaamheden mag niet tot gevolg hebben dat de dijk wordt be-licht. Dit hoeft niet in candela's te worden uitgedrukt. Het is duidelijk dat de dijk donker moet blijven, waarmee tevens wordt bewerkstelligd dat het gebied achter de dijk donker blijft. Dit laatste is het meest relevant.	Nee
Feitelijke en economische uitvoerbaarheid				
13.88	35-36	Door het productieverlies c.q. financieel belang mee te wegen in de normen, overheerst bij indieners het gevoel dat Windpark Eemshaven-West vooral een geldkwestie is en dat de normen geenszins deugdelijk tot stand zijn gekomen.	Ten behoeve van de normstelling voor geluid wordt opgemerkt dat er reeds een norm is voor het gebied op basis van de Structuurvisie Eemsmond – Delfzijl en dat deze onderbouwd passend is voor de specifieke situatie. Aanvullend is onderzocht in hoeverre er milieuwinst te behalen is bij een lagere normstelling mede in relatie tot het verlies aan duurzame energie en de bijdrage aan duur-zame doelstellingen. Milieuwinst bij een lagere norm bleek nauwelijks het geval. Op basis hiervan heeft de provincie een normstelling vastgesteld.	Nee
13.89	36	De inkomsten/ productie van het windpark dragen het zwaarste gewicht. Hierdoor menen indieners dat geen sprake is van een goede gezonde, laat staan sterke, business case.	Naast energieopbrengst heeft er in het MER uitvoerig onderzoek plaatsgevonden naar de relevante milieuaspecten. Daarmee wordt milieu een volwaardige plek gegeven binnen de besluitvorming.	Nee
13.90	36	Indieners menen dat bij een sterkere business case het aantal gehinderden afgeschaald had kunnen worden door middel van lagere normen, als bovendien vereist volgens het ALARA-beginsel. De koppeling van financiële belangen en de vaststelling met de normen, noopt tot een integrale beoordeling van de business case, nu dit rechtstreeks effect heeft op de milieueffecten van omwonenden.	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 13.88.	Nee
13.91	36	Indieners betwisten dat de elektriciteitsopbrengst van Windpark Eemshaven-West transportabel is.	Het plan betreft een periode van 30 jaar. Uit hetgeen indieners aanvoeren, volgt niet dat in redelijk-heid aangenomen moet worden dat er binnen deze periode geen aansluiting op het elektriciteitsnet kan worden gerealiseerd en/of geen transport van door het windpark gegenereerde elektriciteit kan plaatsvinden. De netbeheerder houdt in haar netplanning rekening met de benodigde transportcapaciteit voor het windpark. Er is reeds een offerte ondertekend met de netbeheerder voor het basisontwerp van de aansluiting. Daarmee is er geen twijfel over de aansluiting van het windpark op het elektriciteitsnet.	nee
13.92	36-37	Tennet heeft eveneens aangegeven dat de maximale capaciteit is bereikt. Zo toont de capaciteitskaart van Netbeheer Nederland aan dat er sprake is van structurele congestie op de situeringslocatie van Windpark Eemshaven-West. De belangen van indie-ners worden ernstig geschaad, door een algemeen belang dat geenszins tot uiting komt door tekort aan wind en ruimte op het elektriciteitsnet. Het enige belang is het innen van de subsidies door de initiatiefnemer en het eventueel op papier voldoen aan de door de overheid opgestelde ambities. Indieners betwisten – bij gebrek aan wetenschap – dat het project economisch en financi-eel haalbaar is, mede gelet op de onduidelijkheid over subsidies en verzoeken tot openbaarmaking van de fiscale en subsidie cijfers.	De kaart van netbeheernederland.nl laat zien dat het gebied geen structurele congestie ondervindt. De ontwikkelaar heeft reeds een offerte ondertekend voor het basisontwerp van de aansluiting. Daarmee is het niet te verwachten dat er niet op het elektriciteitsnet kan worden aangesloten. We zien geen reden en mogelijkheid de fiscale en subsidiecijfers openbaar te maken.	nee
13.93	37	Rechtbank Overijssel overweegt als er geen zekerheid bestaat over de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk, een plan geen doorgang kan vinden. Het is bovendien onvoldoende als wordt gesteld dat alles eraan wordt gedaan om de aansluiting te realise-ren. Bovenstaande is evident voor Windpark Eemshaven-West. Indieners achten het ontwerp inpassingsplan, alsook het ontwerp omgevingsvergunning niet financieel en maatschappelijk uitvoerbaar en daarmee is het gecoördineerde geheel in strijd met arti-kelen 3:2, 3:4 jo. 3:46 van de Awb.	Zie beantwoording onder 13.92. Er is geen reden om aan te nemen dat het project niet op het net kan worden aangesloten.	nee
13.94	37	Het Interprovinciaal overleg (IPO) roept op om het maatschappelijke belang voorop te stellen en wil zelfs een wettelijke veranke-ring van het provinciaal belang in de Energiewet. Voorts roept het IPO op om artikel 6.8 in de Energiewet te schrappen zodat de provincies de regie kunnen pakken in de energievoorziening. De overheid ziet immers terecht elektriciteit als basisbehoefte en juist deze conclusie, d.w.z. positieve overheidsverplichting, leidt ertoe dat een (overheids)macht de kar moet gaan trekken.	Wordt ter kennisneming aangenomen.	Nee
13.95	37	Indieners vrezen de gevolgen als congestie ontstaat op het elektriciteitsnet in de gemeente Het Hogeland en naastgelegen ge-meenten. Het bevoegde gezag laat in zijn geheel na om rekening te houden met deze gevolgen en belangen in de ontwerpbes-luiten en handelt daarmee in strijd met artikelen 3:2, 3:4 jo. 3:46 Awb.	Zie beantwoording onder 13.92. Er is geen reden om aan te nemen dat met de aansluiting van het windpark (waarvoor reeds een offerte is ondertekend) congestie op het net ontstaat.	Nee
13.96	37-38	Indieners menen dat er te veel focus is op wind op land, vooral in de provincie Groningen. En dat, gelet op het zgn. algemeen belang waarop het bevoegd gezag en de deskundige zich beroepen, op zijn minst te onderzoeken op welke wijze en in hoeverre provincie Groningen op een mindere ingrijpende wijze kan bijdragen aan de energietransitie. Mede gelet op de (te verwachten) onderzoeken omtrent gezondheid van het RIVM en de contra-expertsides hieromtrent, alsmede veel ontwikkelingen en innova-ties in de technieken om duurzame energie op te wekken.	Wordt voor kennisgeving aangenomen.	Nee
13.97	38	Nu de grondposities alleen en alles bepalend zijn voor de milieueffecten/ normen voor indieners c.q. omwonenden wordt in strijd gehandeld met Unierecht.	Het voorgenomen plan is op zorgvuldige wijze tot stand gekomen. De milieueffecten zijn in het MER onderzocht, aan de hand van een aantal alternatieven voor de plaatsing van de windturbines. We kunnen ons niet vinden in de stelling dat de grondposities alleen en alles bepalend zijn voor de mili-eueffecten.	Nee
13.98	38	Middels vaststelling van de ontwerpbesluiten handelt provincie Groningen in strijd met de Europese bepalingen van mededinging en het verbod misbruik te maken van de machtspositie, de wet vrijheid van vestiging en het vrij verkeer van dienstverlening, res-pectievelijk artikel 49 VwEU en artikel 56 VwEU en beginselen zoals gelijke behandeling, non-discriminatie, evenredigheid en transparantie.	Het voorgenomen plan is toe stand gekomen op verzoek van de initiatiefnemers en beoordeeld op basis van het van toepassing zijnde beleid, wet- en regelgeving. Dit is niet in tegenspraak met de regelgeving ten aanzien van mededinging en vrij verkeer van diensten. Ook is er geen strijdigheid met de beginselen van gelijke behandeling, non-discriminatie, evenredigheid en transparantie.	Nee
13.99	38	Daarmee wordt in strijd gehandeld met de Aanbestedingsrichtlijn en Dienstenrichtlijn, als geïmplementeerd in het Nederlandse recht, namelijk de Aanbestedingswet 2012 en de Mededingingswet. Het ontwijken/ ontduiken van Europese regels ten aanzien van transparantie en aanbesteding is in strijd met het loyaliteitsbeginsel van artikel 4 lid 3 VEU.	Zie reactie bij 13.98.	Nee

13.100	38	Onderhands mag het bestuur de subsidie en vergunningen niet zomaar aan een bepaalde aanvragen verlenen. Het is voor de indieners onduidelijk, lees zonder duidelijke reden, aanvragen boven andere aanvragers te positioneren.	De provincie verleent voor dit windpark geen subsidie. Vergunningen die worden aangevraagd worden beoordeeld aan de hand van de van toepassing zijnde regels en bepalingen. Als een aangevraagde vergunning daaraan voldoet wordt de vergunning verleend.	Nee
13.101	38	Daarenboven betwisten indieners nut en noodzaak van het windpark. Door de komst van onder andere een datacenter en een grote waterstoffabriek, of meer, is slecht een fractie van windenergie bedoeld voor verduurzaming van het huidige aanbod en vraag van energie. Er is dus helemaal geen sprake van verduurzaming maar van intensivering van energiegebruik.	Het voornemen past in het Europese, landelijke en provinciale beleid ten aanzien van duurzame energie.	Nee
13.102	38	Indieners merken op dat maatschappelijk deze gang van zaken uiterst omstreden is. De lasten zijn voor de burgers en de lusten voor de grote bedrijven. Dit is eveneens niet betrokken in de belangenafweging van de bestreden ontwerpbesluiten ten aanzien van de financieel-economische uitvoerbaarheid en voldoet daarmee niet aan de vergewisplicht en het zorgvuldigheidsbeginsel, artikel 3:2, 3:4 jo. 3:46 Awb.	Ten aanzien van de verdeling van lusten en lasten wordt opgemerkt dat ontwikkelaar er zich voor inzet om de omgeving te laten participeren, zowel in het proces, als financieel. Zo komen ook de lusten van het windpark bij de omwonenden uit. Voorbeelden hiervan zijn twee dorpsmolens als onderdeel van het voornemen en een burgerregeling waar omwonenden binnen 1.500 meter van het windpark recht op hebben.	Nee
Alternatieven compensatie				
13.103	39	Indieners vermoeden op weerlegbare basis dat de ontwerpbesluiten van Windpark Eemshaven-West (te) gehaast en onder druk ter inzage zijn gelegd om bij inwerkingtreding van de Omgevingswet (uitgesteld naar 1 januari 2023) alsnog het oude regime van toepassing te houden op Windpark Eemshaven-West (termijn voor indienen van zienswijzen eindigt in juni 2022). Hierdoor is het windplan te gehaast gepubliceerd: het bevat onjuiste data en meerdere (kennelijke) schrijf- en stijlfouten, dit al afgezien van de inhoudelijke gebreken, en meer aspecten van materiele en formele.	Er heeft een zorgvuldig proces plaatsgevonden ten aanzien van de voorbereiding en vaststelling van de ontwerpbesluiten van Windpark Eemshaven-West. Het uitstel van de Omgevingswet heeft geen rol gespeeld bij de planning voor dit windpark. Daarnaast is het onduidelijk op welke onjuistheden of inhoudelijke gebreken indiener doelt.	Nee
13.104	39	Daarnaast fungeert Windpark Eemshaven-West – wederom op weerlegbare vermoedens – als compensatieplan voor stopgezette plannen in de nabije omgeving van Eemshaven. Dit terwijl er nog onderzoeken lopende zijn op de normen en de ‘nieuwe’ lokale normen van windparken bij de Afdeling ter toetsing zijn gelegd bij de STAB. De werkwijze van het bevoegd gezag is daarvoor prematuur en het opstellen van herstelbesluiten onvermijdbaar, hetgeen een onnodige exercitie is voor Provincie Groningen, de initiatiefnemers en indieners. Daarom verzoeken de indieners – nogmaals – om aanhouding van Windpark Eemshaven-West.	Er is geen sprake van dat Windpark Eemshaven-West als compensatieplan dient. Het betreft de invulling van het concentratiegebied voor windenergie zoals dat door de provincie is aangewezen. Voor de opmerking over normen wordt verwezen naar voorgaande beantwoording. We zien geen reden de besluitvorming over het plan uit te stellen.	nee
Straalpaden Radarverstoring				
13.105	39-40	Indieners verzoeken nader onderzoek naar de hoogte van de straalpaden en hoe dit in verhouding staat tot de mogelijke tiplaagte. Uit eigen onderzoek van indieners volgt dat de straalpaden kunnen variëren tussen 25 en 70 meter ten opzichte van NAP. De tiplaagte ligt tussen de 40 en 95 meter, ofwel er is wel degelijk overlap tussen een straalpad en de windturbine mogelijk bij het ontwerp-inpassingplan c.q. de ontwerp-omgevingsvergunning (in tegenspraak op pagina 266 van het MER, zie figuur 13.7).	De masten waartussen de straalverbinding zich bevindt hebben een hoogte van ca. 20 – 25 meter, wat betekent dat de straalverbinding nooit ter hoogte van de tiplaagte zal lopen. Een effect is daarmee niet aan de orde.	Nee
13.106	40	Indieners verbazen zich over, ontkennen en bestrijden de redeneerwijze van de deskundige in het MER aangaande de impact op het mogelijke vliegverkeer. De deskundige concludeert (zie in dit verband pagina 268 e.v. van het MER) vervolgens dat de impact van Windpark Eemshaven-West relatief beperkt is nu er al windparken aanwezig zijn in de omgeving. Echter, met een dergelijke redeneerwijze is theoretisch mogelijk om per fase het windpark uit te breiden tot de Friese of de Duitse grens. Ofwel een dergelijke redeneerwijze is niet steekhoudend en in strijd met artikelen 3:2, 3:4 jo. 3:46 van de Awb.	In het MER is het effect op vliegverkeer beoordeeld. Daarin wordt voor het voorkeursalternatief geconcludeerd dat deze binnen een zone voor naderingsoefeningen van vliegtuigen ligt. De komst van de windturbines leidt ertoe dat de vliegtuigen in dit deel van de oefenzone niet meer tot de minimale laagte kunnen vliegen, waarmee het windpark van invloed is op het gebruik van de zone. Dit deel van het oefengebied is echter al verstoord door overige windturbines in het gebied, waardoor het effect op de functie beperkt blijft. Daarnaast is het gebied zeer groot in omvang, waardoor er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn. De functie van het gebied blijft daardoor in stand.	Nee
Overige				
13.107	40	Het ontwerp inpassingplan hanteert twee aanduidingen, te weten ‘specifieke vorm van bedrijf – windturbinemast 1’ en ‘specifieke vorm van bedrijf – windturbinemast 2’ worden gerealiseerd. Voor een aantal van de windturbines ontbreekt aan een of meerdere zijden de schijfruimte vanwege de ligging ten opzichte van onder andere woningen, de waterkering van de Waddenzee en natuurgebied Ruidhorn. Deze beperking in schuifruimte is terug te vinden in de afwijkende vormen van bestemmingen op de plankaart.	Wordt ter kennisgeving aangenomen.	Nee
13.108	41	Naast de rechtstreekse schuifruimte binnen het aanduidingsvlak bevat het plan ook de mogelijkheid om met een binnenplanse afwijking, het middelpunt van de windturbinemast buiten het aanduidingsvlak te realiseren. Opmerkelijkwijs is voorwaarde hiervoor, in artikel 4.3, dat de afwijking niet mag leiden tot een onevenredig aantasting van het landschappelijke beeld van het windturbinepark. Indieners menen dat de schuifruimte ook had moeten worden meegenomen in het MER. Nu nagelaten is te onderzoeken of de schuifruimte voldoet aan onder meer de maximale geluidsbelasting, zijn de ontwerpbesluiten in zoverre in strijd met de benodigde zorgvuldigheid tot stand gekomen, ex artikel 3:2 Awb.	Aangezien de impact op het landschappelijke beeld niet op voorhand te bepalen is door willekeurig te schuiven met een aantal turbineposities. Is de voorwaarde opgenomen dat bij een verschuiving met meer dan 10 meter een advies van een landschapsdeskundige nodig is. Op deze wijze wordt geborgd dat de hoofdopzet van de parkopstelling niet rigoreus gaat wijzigen. Voor bijvoorbeeld geluid geldt dat er sprake is van een maximale geluidsbelasting. Ook met een verschuiving geldt dat aan de belasting moet worden voldaan. Dat betekent dat de beoordeling ten aanzien van de ruimtelijke aanvaardbaarheid niet anders is. Dat betekent eveneens dat bij het aanvragen van een omgevingsvergunning, gebruik maken van de binnenplanse afwijking, moet worden aangetoond dat het windpark, incl. verschuiving aan dezelfde maximale geluidsbelasting kan voldoen, al dan niet met extra mitigatie. Ook voor de overige aspecten geldt dat in het kader van vergunningverlening bij binnenplanse afwijking, aangetoond moet worden dat aan alle milieureisten wordt voldaan. De effectbepaling in het MER is daarbij maatgevend. Daarmee is geborgd dat het windpark te alle tijden aan dezelfde vereisten voldoet.	nee
13.109	41	Indieners vrezen de gevolgen voor hun financiële positie door de mogelijke komst van de windturbines. Woningwaarden dalen als in de nabijheid windturbines worden geplaatst.	In het Ontwerp-Inpassingsplan en middels een anterieure overeenkomst is een planschaderegeling opgenomen.	Nee

13.110	41	Een van de indieners is een gerenommeerd kunstenaar, waarvan zijn werkveld voor, achter en rondom zijn woning wordt vernietigd. Zijn inspiratiebronnen/ belevingswaarde gaan door Windpark Eemshaven-West volledig teniet.	De windturbines worden gerealiseerd in een gebied dat in het provinciale beleid is opgenomen als concentratiegebied voor windturbines. Het voorgenomen besluit is tot stand gekomen na een zorgvuldig proces, onderzoek van milieueffecten en afweging van belangen.	Nee
13.111	41	Ondernemers gaan door de veroorzaakte schade van Windpark Eemshaven-West failliet. De nadeelcompensatieregeling van artikel 6.1 Wet ruimtelijk ordening is een kale mogelijkheid om dit enigszins op te vangen, echter dit is niet afdoende om de volledige geleden schade door de windturbines op te vangen.	De planschaderegeling van de Wro is van toepassing. Daarnaast is in het Inpassingsplan is opgenomen dat door middel van een anterieure overeenkomst een planschaderegeling wordt geborgd. De planschaderegeling is voor eenieder die verwacht schade te ondervinden in de vorm van inkomensderving of een waardevermindering aan een onroerende zaak als gevolg van het voornemen.	Nee
13.112	41	Indieners verlangen bovendien dat de opgewekte energie niet wordt geëxporteerd/ geleverd aan onder meer de grote datacentra en anderen, hetgeen evident is in de regio van de Eemshaven.	Het windpark zal worden aangesloten op het landelijk elektriciteitsnet. Overigens is alle duurzame stroom nodig, zeker wanneer de energievraag toeneemt.	Nee
Conclusie				
13.113	42	Indieners menen dat aan de randvoorwaarden voor het nemen van een verantwoord en goed gemotiveerd besluit niet is voldaan en dat er is gehandeld in strijd met de wet en algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Primair verzoeken zij u om af te zien van deze besluiten ten behoeve van de realisatie van Windpark Eemshaven-West en daarmee het stopzetten van de plannen. Subsidiair, als men doorgaat met de plannen, om de ontwerpbesluiten te heroverwegen en bovenstaande gronden daarin mee te nemen.	De zienswijze geeft ons inziens geen aanleiding tot het stopzetten van de plannen of het aanpassen van de besluiten.	Nee

Zienswijze 14				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
14.1	1	Indieners vragen aandacht voor de effecten van windturbines op het unieke (weidse) waddenlandschap, op trekkende en foeragerende vogels en op de natuurgebieden Ruidhorn en Rommelhoek. Indieners begrijpen de noodzaak van de aanleg van windparken, maar vinden het van belang dat daarbij de impact op natuur en landschap zo klein mogelijk wordt gehouden en dat waar nodig compensatie en mitigatie plaatsvindt. Indieners waarderen de inzet van Vattenfall en de provincie om hen te betrekken bij de plannen, de constructieve houding en de maatregelen die worden genomen om de impact te beperken. Na deze inleiding noemen de indieners aantal onderdelen die nog aandacht vragen.	Wij danken u voor uw reactie.	Nee
14.2	1 -2	De plannen voorzien in een stilstandvoorziening voor de 5 meest noordelijke turbines. Indieners verzoeken vanwege de nabijheid van het Natura 2000-gebied Waddenzee en de ligging onder een vogeltrekroute (een voor vogels uitermate ongunstige plek) om een stilstandvoorziening voor alle windturbines in het windpark (ook voor fase 2 en 3). Deze zou moeten worden ingezet in de piekmomenten van de vogeltrek in het voorjaar (half maart - half mei). Daarnaast vragen de indieners de zichtbaarheid van de rotor te vergroten door één blad zwart te coaten.	De stilstandvoorziening voor nachtelijke trekvogels betreft in dit geval alleen de 5 meest noordelijke turbines voor de eerste twee jaren. Tegelijkertijd worden zowel deze 5 molens als de overige molens gemonitord op aanvaringsslachtoffes om het positieve effect van stilstand verder te onderzoeken. Na twee jaar monitoring zal dit geëvalueerd worden. Indien de resultaten daar aanleiding toe geven, zal de monitoring naar kleine trekvogels gestaakt worden en zal de stilstand tijdens intensieve treknachten naar alle molens worden uitgebreid. We onderzoeken de komende jaren wat de effectiviteit is van het zwart verven van 1 van de 3 wieken een goede mitigerende maatregel is en of de zwarte wiek de goedkeuring van de ILT (Inspectie Leefomgeving en Transport) en de Welstandscommissie kan doorstaan. De resultaten van deze drie onderzoeken zijn pas in 2025 bekend. Zie verder de beantwoording bij zienswijze 13.84.	Nee
14.3	2	Indieners vragen aandacht voor de verstoring van rustende en foeragerende vogels, onder ander bij de hoogwatervlucht-plaats Rommelhoek. De Rommelhoek ondervindt ook verstoring door het haventerrein en recreatie (surfers). Indieners vragen daarom om onderzoek naar de verstoring op Rommelhoek voorafgaand aan besluitvorming over fase 2 en om aanpassing van de twee meest noordelijke windturbines van fase 2	Naar aanleiding van het voorlopige advies van de Commissie m.e.r. is aanvullende informatie verzameld over de verstoring van rustende en foeragerende vogels. Zie hiervoor onze reactie bij het advies van de Commissie m.e.r. Fase 2 maakt geen onderdeel uit van de voorliggende besluitvorming. Uitspraken over fase 2 zijn op dit moment nog niet aan de orde.	nee
14.4	2	In aanvulling op zienswijze 14.3 vragen de indieners de drie turbines ter hoogte van de noordkaap (fase 1 en 2) verder landinwaarts te schuiven (minimaal 200 m afstand tot de dijk).	De posities van alle windturbines zijn het resultaat van een uitgebreid proces en onderzoeken in het MER, en opgenomen in het voorkeusalternatief dat na participatie en overleg is vastgesteld. De in het MER opgenomen alternatieven zijn onder andere gebaseerd op een visie voor de landschappelijke inpassing. Binnen dit kader wordt ervoor gekozen geen windturbineposities meer te verplaatsen..	nee
14.5	2 - 3	Indieners vragen het voorschrijven dat alle te ontwikkelen windturbines worden uitgevoerd met dezelfde kleur en type verlichting	Type en kleur verlichting sluit aan bij de vigerende richtlijnen voor de obstakelverlichting en zullen derhalve binnen het windpark dat onderdeel uitmaakt van onderhavige besluitvorming gelijk zijn. In het kader van dit Inpassingsplan en deze vergunningen kunnen geen uitspraken worden gedaan over andere (nieuwe of bestaande) windparken.	nee
14.6	3	Indieners vragen de verplichting op te nemen om zodra dat wettelijk kan, een transpondersysteem tot te passen.	Het voorgenomen besluit biedt de mogelijkheid een transpondersysteem toe te passen. De initiatiefnemers hebben hierover toezeggingen gedaan en in de anterieure overeenkomst zijn hierover nadere afspraken gemaakt	nee
14.7	3	Indieners verwijzen naar de 'Ecologische Plus' in het samenwerkingsverband 'Ecologie en Economie in Balans'. Indieners vragen om samen met de E&E partners in goed overleg met Vattenfall de ecologische plus te realiseren. Indieners suggereren daarbij maatregelen om de verstoring door recreanten bij/op de Rommelhoek tegen te gaan en aanvullende natuurmaatregelen in Ruidhorn.	Dit is geen onderdeel van het Ontwerp-Inpassingsplan en/of de vergunningen, maar een zaak van de initiatiefnemers. U kunt van de provincie een constructieve houding verwachten ten aanzien van de maatregelen.	Nee

Zienswijze 15				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
15.1	1	De indieners van de zienswijze willen niet in herhaling vallen en verwijzen naar eerdere reacties.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen	Nee
15.2	1	De indieners zijn van oordeel dat hun woning steeds verder wordt ingesloten door ruimtelijke ontwikkelingen (windparken en industrie). De indieners ervaren dat als een salamtactiek. Daarbij geven ze aan dat alle ontwikkelingen op zichzelf worden beoordeeld waardoor er een steeds verdere achteruitgang is.	De ontwikkelingen vinden plaats binnen de kaders van het vigerende beleid (Structuurvisie) waarin de ontwikkeling van het gebied als geheel is opgenomen.	Nee
15.3	2	Indieners maken een opmerking over het feit dat hun woning niet, maar de naastliggende woning wel is geïsoleerd vanwege het bestaande windpark en ze verwijzen naar de mogelijke effecten van het windpark Oostpolder. Indieners voelen zich niet gehoord.	Het nu voorliggende plan heeft hierop geen betrekking.	Nee
15.3	3	Indieners maken opmerkingen over de manier het plan tot stand is gekomen en de rol die de enquête daarbij heeft gespeeld. Daarbij wijzen op ze op de vierde lijn waarvoor is gekozen, waardoor ook al een belangrijk deel van de invulling van fase 2 is gegeven. Een keuze voor drie lijnen zou gunstiger zijn voor de indieners (minder overlast, minder gevoel van ingesloten worden), Indieners vrezen door de verschillende ontwikkelingen te worden ingesloten en verzoeken daarom de rij windmolens het dichtsbij de woningen niet te vergunnen.	Het voorliggende plan is tot stand gekomen in een lang en zorgvuldig proces. Zie hiervoor ook de reactie bij zienswijzen 13.21 en 13.24. Het nu voorliggende besluit heeft alleen betrekking op Fase 1.	nee
15.4	3	Indieners zijn van oordeel dat het niet aan gaat dat in het plan wordt voorbijgegaan aan de afspraken in de RES van Groningen (50% lokaal eigendom) en dat in het inpassingsplan wordt volhard in de ongelijkheid. Volgens de indieners hebben de omwonenden niet de positie gekregen die hen toekomt. Indieners zijn van mening dat door meer lokaal eigendom en het delen in de opbrengsten een deel van de hinder wordt gecompenseerd.	Zie ook de reactie bij zienswijze 13.22. De afspraken over dit windpark zijn al gemaakt voordat het Klimaatakkoord en de RES zijn gesloten resp. vastgesteld. Er zijn nu geen redenen om van de gemaakte afspraken af te wijken.	nee

ADVIEZEN

De Commissie m.e.r. heeft op 10 juni een voorlopig toetsingsadvies uitgebracht over het MER (projectnummer 3638). Naar aanleiding van dit advies is aanvullende informatie verschaft. Deze aanvullende informatie is beoordeeld door de Commissie m.e.r. Dit is de basis voor het definitieve toetsingsadvies van de Commissie m.e.r. van <<datum>>. Dit advies wordt gevoegd bij het vast te stellen besluit.

Voorlopig Toetsingsadvies Commissie m.e.r.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Advies	Reactie	Aanpassing ontwerp-besluiten
1	1	Het voorlopige advies vraagt in paragraaf 2.1 om aanvullende informatie over het verstorende effect van het windpark op vogels die foerageren op het drooggevalen wad en voor vogels die aanwezig zijn tijdens hoogwater. De Commissie acht deze informatie van essentieel belang voor het te nemen besluit.	Naar aanleiding van dit advies is door de initiatiefnemer aanvullende informatie verzameld. Deze is aan de Commissie voorgelegd. Deze aanvullende informatie wordt als bijlage bij het te nemen besluit gevoegd. Op basis van de aanvullende informatie heeft de Commissie in haar definitieve toetsingsadvies aangegeven dat nog niet alle benodigde milieuinformatie beschikbaar is. Naar aanleiding daarvan is de informatie over de mogelijke effecten van het windpark op foeragerende en overtijende vogels verder aangevuld, in een notitie met een reactie op het advies van de Commissie m.e.r.. Met deze informatie wordt invulling gegeven aan de inhoudelijke vraag van de Commissie m.e.r. Deze informatie is niet aan de Commissie voorgelegd. De aanvullende informatie is bij het te voegen besluit gevoegd. De essentie van de aanvullende informatie is dat de verstoring van de windturbines op foeragerende en overtijende vogels in de Waddenzee niet zodanig is dat sprake is van een aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen.	Nee
2	5-6	In paragraaf 2.2.1 van het voorlopige advies doet de Commissie een aanbeveling over het motiveren van de voor dit voor-nemen vastgelegde geluidnorm.	De Commissie vraagt om een motivering van de gehanteerde geluidnorm in het licht van de gebiedsken-merken. Het bevoegd gezag heeft die afweging gemaakt, maar de vraag laat terzijde dat daarbij naast een sec be-oordeling van de aard van het gebied, een rol speelt dat het betreffende gebied onderdeel is van het gebied van de structuurvisie Eemsmond-Delfzijl (SED, vastgesteld 19 april 2017) en dat het bevoegd gezag niet alleen staat voor de beoordeling van de gevolgen voor het milieu, maar een belangenafweging dient te ma-ken. Met betrekking tot de gebiedskenmerken geldt dat het gebied deels kenmerken heeft van een landelijk ge-bied, maar dat het gebied (al sinds 1993) voor een groot deel binnen de geluidzone van het industrieterrein Eemshaven valt en dat het hele gebied al in de Omgevingsvisie provincie was opgenomen als gebied voor (test)windturbines. Hiermee kan niet volstaan worden met de eenvoudige overweging dat een lagere geluid-norm tot minder hinder leidt. Vanuit de SED geldt naast de geluidnormen per windpark een norm van 65 dB L_{CUM} voor het gecumuleerde geluid. Laatgenoemde norm kan worden gezien als een ‘vangnet’ voor het totale geluid waar omwonenden aan kunnen worden blootgesteld. Dit leidt er toe dat lagere geluidnormen voor het windpark ervoor zouden kunnen zorgen dat andere geluidbronnen de daarmee ontstane geluidruimte zouden kunnen opvullen. De SED is een bovenliggend kader en daarin is de norm voor het gecumuleerde geluid met een gezond-heidskundige beoordeling afgewogen. Hiermee is er binnen de afwegingen van voor het onderhavige wind-park onvoldoende aanleiding van dit kader af te wijken. Naar aanleiding van een aantal zienswijzen is aanvullend gekeken naar de normstelling en de hinder. Zie zienswijze 13.3 Aan dit gegeven kan binnen de door het bevoegd gezag te maken belangenafweging, waarbij naast de be-langen van omwonenden ook de belangen voor de energietransitie en die van de exploitant(en) een rol spelen, niet voorbij worden gegaan. Omdat slaapverstoring een zwaarwegend aspect kan zijn bij geluid van windturbines, is aan de belangenafweging, waarbij de gebiedskenmerken een rol hebben gespeeld, uitwer-king gegeven door de norm voor de nachtperiode met 2 dB te verlagen.	Nee
3	6-7	Het voorlopige advies vraagt in paragraaf 2.2.2 om nadere informatie over de gevolgen van de bemaling (in de aanlegfase) voor de landbouw. Het advies beschouwt dit niet als essentiële informatie voor de besluitvorming, maar wel van belang als basis voor een nadere beschouwing of gevolgen te beperken of te voorkomen zijn.	Na het indienen van de vergunningaanvraag is door het waterschap met de indiener overleg gevoerd en is afgesproken dat de grondwateronttrekkingen zo worden uitgevoerd dat er geen onderlinge beïnvloeding is van de grondwateronttrekkingen per fundering en dat de onttrekkingen niet allemaal gelijktijdig plaatsvin-den. De funderingen worden niet gelijktijdig gemaakt en het is aan de initiatiefnemer om in beeld te brengen welke effecten er bij de onttrekkingen ontstaan. Deze effecten mogen niet reiken tot een ander onttrek-kingspunt. Als de onttrekkingen niet in elkaars invloedsfeer zitten, kunnen deze per stuk worden beoor-deeld. Daarmee vervalt de vergunningplicht voor de grondwateronttrekkingen. Per onttrekking of per groep onttrekkingen wordt een melding gedaan op grond van Algemene Regels van de Keur met onderbouwing	Nee

			dat de bemalingen niet in elkaars invloedssfeer zitten. De ontwerp-vergunning besteedt hier in de overwegingen aandacht aan. De initiatiefnemer heeft ingestemd met deze werkwijze, die overigens ook in Windpark Oostpolder is toegepast. Lozing van bemalingswater zal waarschijnlijk plaatsvinden op zee vanwege het chloridegehalte. Hiervoor wordt nog een apart vergunningentraject doorlopen.	
4	7	De Commissie adviseert (in paragraaf 2.2.3 van het voorlopig toetsingsadvies) een totaalvisie op de Eemshaven en omgeving te ontwikkelen, uitgaande van (scenario's voor) het toekomstig energielandschap.	Dit deel van het advies heeft geen betrekking op de nu te nemen besluiten. In reactie kan het volgende worden aangegeven. We zijn bezig met het voorbereiden van een wijziging van de provinciale omgevingsvisie. In de nieuwe omgevingsvisie wordt (ook) beleid opgenomen voor de energietransitie en de ruimtelijke afwegingen en keuzes die in dat kader noodzakelijk zijn. De landschappelijke effecten en inpassing worden daar bij betrokken. Het valt echter buiten het kader van het nu te nemen besluit over het Windpark Eemshaven-West om hierover nadere toezeggingen te doen.	Nee